

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ

Katedra soukromého práva

Ochrana autorských děl – obecně

Diplomová práce

Copyright protection - generally

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

prof. JUDr. Vladimír Plecítý, CSc.

AUTOR PRÁCE

Mgr. Bc. Barbora Steinerová

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Kladně, dne 8.3.2023

.....

Mgr. Bc. Barbora Steinerová

Anotace a klíčová slova

Tématem této diplomové práce je ochrana autorských děl v obecné rovině. Práce je koncipována jako základní vhled do problematiky autorskopravní ochrany díla, včetně stručné historie jejího vývoje. Po uvedení do legislativního rámce, jenž upravuje autorská práva na úrovni vnitrostátní, evropské i mezinárodní, se práce věnuje výkladu základních právních pojmů, s nimiž autor dále pracuje. Stěžejní část práce se pak zaměřuje na výklad hmotněprávní problematiky, tedy doby ochrany autorských práv, vysvětlení pojmu zákonná licence a volné užití, stručný výklad o licenčních smlouvách a kolektivní správě. V závěru pak práce pojednává o právních prostředcích určených k ochraně autorských práv, tedy o občanskoprávních nárocích, trestněprávní ochraně autorských práv a úpravě přestupků.

autorské právo * autor * autorské dílo * zákonná licence * licenční smlouva * kolektivní správa * ochrana práv autora

ANNOTATION/ KEYWORDS

The thesis is formulated as a basic insight into the issue of copyright protection of a work, including a brief history of its development. After an introduction to the legislative framework that regulates copyright at the national, European and international level, the work is devoted to the interpretation of basic legal terms with which the author continues to work. The core part of the work then focuses on the interpretation of substantive legal issues, i.e. the term of copyright protection, explanation of the concept of legal license and free use, a brief explanation of license agreements and collective management. In the end, the work discusses the legal means intended to protect copyrights, i.e. civil claims, criminal protection of copyrights and regulation of offences.

copyright * author * author's work * legal license * license agreement * collective management * protection of author's rights

Obsah

1.	Úvod.....	6
2.	Vývoj autorského práva.....	7
3.	Zákonná úprava	9
3.1.	Autorský zákon a jeho předmět	11
4.	Vymezení základních pojmů	12
4.1.	Autorské právo v kontextu práv k duševnímu vlastnictví	12
4.2.	Autorské dílo	13
4.2.1.	Druhy autorských děl	14
4.2.2.	Zvláštní druhy autorských děl	16
4.2.3.	Jedinečnost autorského díla	19
4.2.4.	Objektivně vnímatelná podoba díla	20
4.3.	Zveřejnění a vydání díla	21
4.4.	Autor.....	21
4.5.	Vznik práva autorského	22
4.6.	Obsah práva autorského	23
4.6.1.	Osobnostní práva autorská	23
4.6.2.	Majetková práva autorská	24
5.	Doba trvání ochrany autorských práv.....	25
6.	Výjimky a omezení z autorskoprávní ochrany.....	27
6.1.	Volná užití.....	30
6.2.	Rozmnožování na papír nebo na podobný podklad	31
6.3.	Citace	31
6.4.	Licence pro digitální výuku	32
6.5.	Úřední a zpravodajská licence	32
6.6.	Knihovní licence	33

6.7.	Licence pro určitá užití osiřelého díla	34
7.	Licenční smlouva	35
7.1.	Výhradní a nevýhradní licence	36
7.2.	Náležitosti licenční smlouvy.....	37
8.	Kolektivní správa.....	39
8.1.	Kolektivní správce	41
8.2.	Povinná, rozšířená a smluvní kolektivní správa.....	42
8.3.	Správa příjmů vyplývající z kolektivní správy	43
9.	Právní prostředky ochrany autorského práva.....	44
9.1.	Občanskoprávní nároky.....	45
9.1.1.	Předběžná opatření	47
9.1.2.	Zajištění předmětu důkazního prostředku.....	48
9.1.3.	Ochrana autorského práva podle autorského zákoníku.....	49
9.2.	Trestněprávní ochrana	57
9.3.	Přestupky	58
9.4.	Vymáhání práv duševního vlastnictví orgány Celní správy České republiky	60
9.5.	Rozhodčí řízení	61
9.6.	Mediace.....	62
10.	Jiné prostředky ochrany autorských práv.....	63
11.	Závěr.....	64
	Seznam literatury a pramenů.....	66

1. Úvod

V době rozvinuté moderní globální společnosti nabývají na významu některé oblasti práv, které nejsou tradičními právními instituty, ale pro fungování současné společnosti jsou již nezbytné. Mezi tato práva můžeme zařadit i práva autorská, které slouží ochraně autorů děl rozličného charakteru, a která upravují možnosti užívání autorských děl, jejich rozšiřování, kopírování, otázku kolektivní správy autorských děl, úpravu podmínek licenčních smluv, ochranu autora práva na odměnu, a mnoho dalšího. Do kontaktu s různými typy autorských děl se v životě dříve či později dostane každý člověk. Ať už jde o populární písně, které znějí z rozhlasového vysílání, filmy či seriály, které sledujeme v televizi, počítačové či mobilní programy a aplikace, jež denně využíváme v našich digitálních přístrojích, umělecká díla jako jsou obrazy, sochy, užité umění, jež obdivujeme v galeriích či ve veřejném prostoru. Přesto je právní povědomí o legálních možnostech využití autorských práv ve společnosti často nedostatečné, a to především v souvislosti s rozmachem digitálních technologií, které, bohužel, umožňují i velmi snadné a relativně nepostižitelné porušování autorských práv.

Cílem této práce je stručně definovat problematiku ochrany autorských děl v obecné rovině a přispět tak k ucelenému základnímu shrnutí možností ochrany autorského práva a limitů a omezení autorskoprávní ochrany. Pro komplexnější uchopení a snazší pochopení celé problematiky se autorka v úvodu práce bude věnovat i stručné historii autorského práva jako takového. Následně rozebere zdroje zákonné úpravy autorského práva v České republice s odkazem na úpravu na evropské a mezinárodní úrovni a definuje základní pojmy autorského práva, které jsou východiskem této práce. Ústředním tématem práce pak bude vysvětlení pojmů jako je kolektivní správa, licence, limity autorskoprávní ochrany a právní prostředky ochrany autorských práv.

2. Vývoj autorského práva

Prvopočátky vývoje autorského práva nacházíme od dob středověku v podobě privilegií a monopolů poskytovaných panovníkem, které však původně nebyly vždy poskytovány pouze autorům či vynálezům, nýbrž především vydavatelům či nakladatelům, a na jejichž vydání (minimálně zpočátku) nebyl právní nárok.¹ Vzniku samotného autorského práva jako institutu ochrany práv autora předcházela vynález knihtisku v 15. století², který umožnil snadnější reprodukci zejména literárních děl, avšak významnější vývoj této oblasti je datován až do 17. a 18. století, a byl umožněn rozvojem kapitalismu, a rovněž nástupem přirozenoprávního pojetí autorských práv jako předmětu vlastnického práva autorů.³

Pro mezinárodní ochranu autorského práva bylo zásadním milníkem přijetí Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl v roce 1886.⁴ Původními smluvními státy bylo jen sedm vyspělých evropských zemí: Belgie, Francie, Itálie, Německo, Španělsko, Švýcarsko, Velká Británie. Tehdejší Československo k ní přistoupilo až po první světové válce. Další významnou událostí je založení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) se sídlem v Ženevě v roce 1967, jejímiž členy je v současné době 193 států, a která vykonává dozor v oblasti ochrany autorských práv a dalších práv duševního vlastnictví.⁵

Na našem území bylo autorské právo poprvé normativně zakotveno císařským patentem z 19. října 1846 č. 992 sb. z. s., který jako první právní předpis podobného druhu zformuloval zásady pro ochranu děl literárních, hudebních a výtvarných umění proti neoprávněnému rozmnožování, a u děl dramatických

¹ KNAP K. a kol. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: Codex, 1994, 248 s.

² Více zde: Knih-tisk – Wikipedie. [online]. [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Knih-tisk>

³ ŠALOMOUN, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*, 2. vydání, Praha 2009, 196 s.

⁴ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl – Wikipedie. [online]. [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bernsk%C3%A1_%C3%BAmuva_o_ochran%C4%9B_liter%C3%A1rn%C3%ADch_a_um%C4%9Bleck%C3%BDch_d%C4%

⁵ Inside WIPO. [online]. [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/about-wipo/en/>

a hudebních též proti veřejnému provozování.⁶ Předpis byl v roce 1885 nahrazen zákonem č. 197/1885 ř. z., o právu původcovském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Po rozpadu Rakousko-uherské monarchie a vzniku Československa byla původní rakouská norma nahrazena zákonem č. 218/1926 Sb. z. a n., o původcovském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském). V důsledku zásadních změn hospodářských a politických podmínek po roce 1948 byl v roce 1953 přijat nový zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon). Tento zákon byl následně v roce 1965 nahrazen novým zákonem č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), který reagoval na přijetí nových právních kodifikací v oblasti soukromého práva. Tento, ačkoli několikrát novelizovaný, zákon platil až do přijetí současného autorského zákona v roce 2000, který byl publikován ve sbírce zákonů jako zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen „autorský zákon“).

Aktuálně platný a účinný autorský zákon byl od svého přijetí rovněž několikrát novelizován. Nejvýznamnější novely byly přijaty v roce 2006, 2014, 2017 a 2022. První důležitou novelou je zákon č. 216/2006 Sb., který po vstupu České republiky do Evropské unie reagoval na potřebu (a povinnost) sladit a zpřesnit vnitrostátní úpravu autorského práva s komunitárním právem a transponoval některé významné směrnice zabývající se právem autorským a právy s autorským právem souvisejícími.⁷ Na základě přijetí dalších významných směrnic Evropského parlamentu byly dále přijaty novela č. 228/2014 Sb. a novela č. 102/2017 Sb.⁸ Významné změny a doplnění přináší rovněž poslední účinná novela publikovaná jako zákon č. 429/2022 Sb., která má dle důvodové zprávy za cíl dokončit

⁶ ŠALOMOUN, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*, 2. vydání, Praha 2009, 196 s.

⁷ zejména směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví

⁸ jedná se o směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU o některých povolených způsobech užití osiřelých děl, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu

implementaci závazných ustanovení vyplývajících ze směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/789 ze dne 17. dubna 2019, kterou se stanovují pravidla pro výkon autorského práva a práv s ním souvisejících, jež se použijí na některá online vysílání vysílacích organizací a převzatá vysílání televizních a rozhlasových programů, a kterou se mění směrnice Rady 93/83/EHS, a dále ze směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 o autorském právu na jednotném digitálním trhu. Tyto směrnice reagují na velmi dynamický technologický pokrok v rámci digitálních technologií, kterému již nestačila dosavadní úprava autorských práv. Nově bylo do vnitrostátní úpravy zavedeny např. pojmy jako právo vydavatele tiskové publikace⁹, doplňková online služba vysílatele¹⁰, dílo nedostupné na trhu¹¹, licence pro digitální výuku¹², pastiš¹³ a další.

3. Zákonná úprava

Na ústavní úrovni je oblast autorského práva v České republice zakotvena v článku 34 Listiny základních práv a svobod¹⁴, která zaručuje zákonnou ochranu práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti. Tento článek ukládá státu povinnost chránit práva autorů k výsledkům jejich tvůrčí duševní činnosti zákonem, tedy nikoli mimo zákonnou úpravu (tzv. příkaz legální ochrany)¹⁵. Dále je relevantní ve vztahu k autorskému právu v Listině obsažený článek 11 odst. 1, který zaručuje každému právo vlastnit majetek a rovněž majetek dědit. Vlastnickému právu všech vlastníků přisuzuje stejný zákonný obsah a ochranu. Zvláštní způsob výkonu práva na svobodu projevu autorů představuje článek 15 odst. 2 Listiny, který zaručuje svobodu vědeckého bádání a umělecké tvorby. Dle článku 15 odst. 3

⁹ § 1 odst. 7 autorského zákona

¹⁰ § 21a autorského zákona

¹¹ § 27c autorského zákona

¹² § 31a autorského zákona

¹³ § 38g autorského zákona

¹⁴ usnesení Předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, uveřejněné pod č. 2/1993 Sb. (dále jen „Listina“)

¹⁵ DVORÁK, J. a kol. *Soukromé právo 21. století*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, str. 34

Listiny mohou být tyto svobody omezeny pouze zákonem, a to v případě, že je to nevyhnutelné pro zachování bezpečnosti státu, udržení veřejného pořádku či ochrany zdraví, a nebo ochrany práv a svobod druhých.

Základním vnitrostátním podústavním pramenem autorského práva je autorský zákon, který rovněž reflektuje normy mezinárodní (zejména Bernskou úmluvu, TRIPS¹⁶, WCT¹⁷ a právo Evropské unie. V této souvislosti byl autorský zákon již několikrát novelizován v souladu se závazky České republiky vyplývajícími z mezinárodních smluv, jak již bylo zmíněno výše. Autorský zákon představuje téměř ucelenou kodifikaci autorského práva a práv s autorským právem souvisejících, včetně úpravy přestupků proti zájmům chráněným autorským právem. Vzhledem ke svému závazkovému charakteru byla z institutů upravených autorských zákonem vyjmuta zákonná úprava licencí a licenčních smluv, kterou nalezneme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“). V občanském zákoníku rovněž nalezneme obecnou úpravu, neboť se přirozeně jako hlavní právní předpis soukromého práva prolíná i do oblasti autorského práva a použije se subsidiárně¹⁸. Ve vztahu k občanskému zákoníku tedy vystupuje autorský zákon jako zákon zvláštní a přednostně aplikovatelný. Procesní úprava soukromoprávních sporů na poli autorského práva je upravena v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „občanský soudní řád“).

Veřejnoprávní úprava ochrany soukromých práv je obsažena v zákoně č. 40/2009, trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), který obsahuje samostatný díl trestných činů proti průmyslovým právům a proti autorskému právu v §§ 268 až 271.

Na nadnárodní úrovni jsou pak autorská práva chráněna značným množstvím dvojstranných a vícestranných mezinárodních smluv a úmluv, které zaručují

¹⁶ Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, angl. zkratka pro Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která je jednou z příl. Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) – viz sděl. č. 191/1995 (dale jen „TRIPS“)

¹⁷ tzv. World Intellectual Property Organization Copyright Treaty (WIPO Copyright Treaty) přijaté v Ženevě dne 20.12.1996

¹⁸ v oblasti autorského práva je v občanském zákoníku relevantní zejména část první – Obecná část, část čtvrtá – Relativní majetková práva – hlava II díl 2 oddíl 5 – Licence (§§ 2358 až 2389), díl 8 – Dílo, hlava III – Závazky z deliktů, hlava IV – Závazky z jiných právních důvodů

tradiční ochranu autorského práva i mimo zemi autora, např. revidovaná Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací ze dne 26. října 1961 (Římská úmluva), Všeobecná úmluva o autorském právu revidovaná v Paříži dne 24. července 1971, Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která je jednou z příl. Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, zkráceně TRIPS), World Intellectual Property Organization Copyright Treaty (WIPO Copyright Treaty) přijatá v Ženevě dne 20.12.1996, a mnoho dalších.

3.1. Autorský zákon a jeho předmět

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen „autorský zákon“) je základním právním předpisem upravujícím autorské právo v České republice. Novelizovaný autorský zákon zapracoval do české právní úpravy příslušné předpisy Evropské unie v podobě několika významných směrnic¹⁹ a rovněž navázal na přímo použitelné Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/1563 ze dne 13. září 2017. Již z nezkráceného názvu zákona vyplývá, že předmětem úpravy autorského zákona je vedle samotného autorského práva (tj. práv autora k jeho dílu) rovněž úprava dalších práv souvisejících s autorským právem (tj. práv výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu, právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu, právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu, právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho vysílání, právo zveřejnitelů k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv, právo nakladatele na odměnu, právo vydavatele tiskové publikace), a dále úprava práva pořizovatele k jím pořizené databázi, úprava ochrany práv podle autorského zákona a úprava kolektivní správy autorských práv a práv souvisejících s právem autorským.

¹⁹ Kompletní výčet viz úplné znění zákona č. 121/2000 Sb., § 1, pozn. pod čarou 1)

4. Vymezení základních pojmů

4.1. Autorské právo v kontextu práv k duševnímu vlastnictví

Autorské právo náleží do širší skupiny právních disciplín označované jako právo duševního vlastnictví, někdy rovněž označované jako právo k nehmotným statkům. Právo duševního vlastnictví zahrnuje práva k individuálním výsledkům tvůrčí činnosti (tedy práva k autorskému dílu a práva související s právem autorským), a práva průmyslová (práva k výsledkům tvůrčí činnosti, práva na ochranná označení, práva jiného duševního vlastnictví).

Právo duševního vlastnictví jako součást soukromoprávního řádu upravuje subjektivní práva k určitým nehmotným věcem, jež dále vymezuje a jimž poskytuje ochranu. Obsahuje jednak úpravu absolutních soukromých práv působících *erga omnes a ex lege*, tj. všeobecných práv osobnostních (např. tvůrčí osobnostní právo, právo na autorství, právo na nedotknutelnost uměleckého díla, apod.), a dále úpravu absolutních majetkových práv, jež řadíme mezi ostatní věcná práva. Na druhé straně obsahuje rovněž ochranu relativních práv, které jsou obsahem závazkových právních vztahů a působí *inter partes*, tj. např. právní vztahy vyplývající z uzavření licenční smlouvy apod.²⁰ Aby bylo duševní vlastnictví chráněno zákonem, musí splňovat určité pojmové znaky. Duševní vlastnictví můžeme definovat jako subjektivní majetkové hodnoty s hospodářskou či jinou užitnou hodnotou, jejichž povaha je nehmotná, působí absolutně (vůči všem), a jejichž ochrana je zpravidla časově a teritoriálně omezena. Podmínka hospodářské či jiné majetkové využitelnosti díla nemá v žádném případě za cíl hodnotit kvalitu nebo časovou či materiální náročnost vytvoření nehmotného statku, avšak nelze než souhlasit s názorem odborné veřejnosti, že ochranu požívají pouze díla s alespoň minimální hodnotou, která mohou upoutat alespoň minimální pozornost veřejnosti.²¹ Nehmotnost musí být podmíněna objektivním

²⁰ SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019, s. 33-35

²¹ Viz SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019, s. 67

vyjádřením v jakékoli vnímatelné podobě, které není závislé na případném hmotném nosiči.²² Dočasnost právní ochrany souvisí s tím, že postupem času zájem na ochraně těchto nehmotných statků klesá, např. autorská práva majetková zanikají 70 let po smrti autora. Pro ochranu duševního vlastnictví je dále typický princip teritoriality, tedy územně (státně) omezená oblast, kde je těmto právům poskytnuta ochrana, který je však v současné době zásadně překonáván uzavíráním mezinárodních dvoj- a vícestranných dohod, které ochranu duševnímu vlastnictví rozšiřuje mezinárodně mezi smluvní státy.

V případě práv autorských a podobných souvisejících práv (jakož i práv pořizovatele databáze) hovoříme o právní ochraně soukromých osobnostních a majetkových poměrů k nehmotným výsledkům jedinečné tvůrčí činnosti autora.

Samotný pojem autorského práva není v zákoně přesně definován. Můžeme jej vnímat v užším pojetí jako výhradně práva autora. V širším smyslu pak k autorským právům řadíme rovněž práva, která s autorským právem souvisejí, tedy práva výkonných umělců k jejich uměleckým výkonům, práva výrobců zvukově obrazových záznamů k jeho záznamu, práva rozhlasových nebo televizních vysílatelů k jejich vysílání, práva zveřejnitelů k dosud neuveřejněnému dílu a práva nakladatelů na odměnu.

4.2. Autorské dílo

Předmětem autorského práva je *autorské dílo*. Jeho pozitivní definici nalezneme v § 2 autorského zákona. Pojmeme autorské dílo rozumíme dílo literární, jiné dílo umělecké a dílo vědecké, a to za předpokladu, že je takové dílo jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Jde tedy o tyto pojmové znaky autorského díla:

- jedná se o dílo literární, jiné dílo umělecké, nebo dílo vědecké,
- je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora,
- je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě,

²² K tomu blíže viz kapitola [4.3.](#)

- a současně není zákonem z ochrany vyňato (tzv. výjimky z autorskoprávní ochrany).

Bez splnění všech čtyř výše uvedených podmínek nemůže dílo požívat ochrany podle autorského zákona. Zda jsou nebo nejsou splněny pojmové znaky díla je třeba považovat za právní otázku, kterou by v případě soudního sporu při svém rozhodování posuzovaly výhradně soudy, a to zpravidla jako předběžnou otázku. Soud by při posuzování nepřihlížel k názoru autora, ani případnému smluvnímu ujednání, neboť při v případě ustanovení § 2 autorského zákona, kde jsou pojmové znaky autorského díla vymezeny, jde jednoznačně o úpravu kogentní, kterou není možné upravovat podle vůle zúčastněných stran.²³

Ochrany podle autorského práva požívají autorská díla dokončená, ale i na jejich jednotlivé fáze a části, stejně jako na názvy a jména postav, jestliže splňují podmínky kladené zákonem na autorské dílo.

Autorské právo rovněž chrání díla vzniklá překladem či tvůrčím zpracováním jiného díla. Práva původního autora tím nejsou dotčena.

4.2.1. Druhy autorských děl

Autorská díla jsou zejména díla:

- a) slovesná, která jsou vyjádřena řečí nebo písmem, tedy ať mluveným či psaným slovem, např. literární díla jako jsou romány, básně, povídky, báseň, text písně, zvláštní kategorií slovesných děl jsou potom odborné vědecké práce, články či publikace, jako vědecká díla, a rovněž sem můžeme zařadit překlady literárních děl do jiného jazyka,
- b) díla hudební,
- c) díla dramatická, hudebně dramatická, choreografická, pantomimická, v literatuře někdy souborně označovaná jako díla divadelní,²⁴

²³ srov. HOLCOVÁ, Irena. Kogentní a dispozitivní ustanovení autorského zákona ve vztahu k občanskému zákoníku. In: DVOŘÁK, Jan. *Soukromé právo 21. století*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 29-39.

²⁴ MALÁ, Jitka. *Autorem je každý z nás*. Praha: Academia, 2021. Str. 15.

- d) díla fotografická a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii,
- e) díla audiovizuální, tj. díla vytvořená uspořádáním jednotlivých audiovizuálních děl sestavená z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, které vyvolávají dojem pohybu, které mohou, ale nemusí, být doprovázeny zvukem,²⁵ např. díla kinematografická (filmová),
- f) díla výtvarná, tedy např. díla malířská, grafická, sochařská,
- g) díla architektonická, včetně díla urbanistického,
- h) díla užitého umění,
- i) díla kartografická,
- j) počítačové programy,
- k) databáze,
- l) fiktivní díla (kvazidíla)²⁶.

Výše uvedený výčet autorských děl je demonstrativní, zákon tedy neobsahuje taxativní výčet děl, která považuje za autorská díla, což je praktické zejména s ohledem na dynamický vývoj techniky, kdy není třeba pokaždé novelizovat zákon v případě, že se objeví nový typ autorského díla hodný ochrany autorského zákona, a stanoví tak pouze podmínky, podle kterých lze dílo za dílo autorské klasifikovat.

Autorský zákon obsahuje rovněž negativní definici autorského díla, tedy výjimky z ochrany práva autorského obsaženou v ustanovení § 3 autorského zákona. Podle něj se autorskoprávní ochrana nevztahuje na dílo úřední (tj. právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejnou listinu a veřejně přístupný rejstřík, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy, státní symboly apod.), jestliže je u nich dán veřejný zájem na vyloučení z ochrany. Ochrana autorského práva se dále rovněž nevztahuje na výtvary tradiční lidové kultury, v případě, že

²⁵ podrobněji viz § 62 odst. 1 autorského zákona

²⁶ viz § 2 odst. 2 autorského zákona, jedná se o počítačové programy a fotografie, jestliže nenaplňují všechny znaky autorského díla co do jedinečnosti, avšak jsou jako autorův duševní výtvar původní, blíže k fiktivním dílům viz MALÁ, Jitka. *Autorem je každý z nás*. Praha: Academia, 2021. Str. 17.

není znám autor, a nejde-li o dílo anonymní nebo dílo pseudonymní. I takové dílo však lze užít jedině způsobem, který nesnižuje jeho hodnotu.

4.2.2. Zvláštní druhy autorských děl

4.2.2.1. Zaměstnanecké dílo

Jak již název napovídá, zaměstnanecké dílo vytváří autor – zaměstnanec, na základě svých povinností, které pro něj vyplývají z pracovněprávního nebo služebního vztahu.²⁷ Majetková práva k takovému zaměstnaneckému dílu pak vykonává zaměstnavatel svým jménem na vlastní účet, nedohodne-li se s autorem-zaměstnancem jinak. Osobu zaměstnavatele je v tomto případě třeba brát šířeji, než pouze v rovině pracovních smluv, za zaměstnavatele bude považován např. i objednatel díla vytvořeného na objednávku, pokud se jedná o počítačový program, databázi nebo kartografické dílo. Pokud se s autorem nedohodne smluvně jinak, může zaměstnavatel dílo zveřejnit, upravovat, překládat, rozmnožovat, spojit s jiným dílem či zařadit do souboru, případně dokončit nedokončené dílo, apod. Zaměstnavatel může se svolením autora postoupit právo výkonu majetkových práv i třetí osobě. Presumuje se, že takové svolení autora je neodvolatelné a platí i pro všechny případné následující převody. Souhlas autora není vyžadován v případě převodu obchodního závodu. Autorova osobnostní práva k dílu nejsou výkonem majetkových práv zaměstnavatelem dotčena a je potřeba zdůraznit, že nedochází k převodu autorských práv autora, nýbrž pouze převodu práva na výkon majetkových práv k dílu.²⁸ Zaměstnavatel pak vykonává majetková práva k dílu po celou dobu autorova života a dále 70 let po jeho smrti.

Odměna za výkon majetkových autorských práv je pak již součástí mzdy, platu či jiné odměny autora jako zaměstnance, pokud se se zaměstnavatelem nedohodne jinak. Tento zdánlivý nepoměr je odůvodněn tím, že zaměstnavatel vkládá do autora-zaměstnance investici, a to již v podobě mzdy/platu/jiné odměny

²⁷ § 58 autorského zákona

²⁸ srov. § 26 odst. 1 autorského zákona

vyplývající z pracovněprávního vztahu, ale i např. zázemí, materiálu, potřebného technického přístroje či nástroje, licence k počítačovému programu, apod. To však neplatí, pokud by takto sjednaná výše odměny byla v hrubém nepoměru s významem zaměstnaneckého díla a vyšší zisku za užití takového díla. Pak má autor nárok na přiměřenou dodatečnou odměnu ze zákona, i když tak nebylo předem ujednáno. To však neplatí pro některá zaměstnanecká díla jako jsou počítačové programy, databáze a kartografická díla.

Od režimu zaměstnaneckého díla je třeba odlišit *dílo vytvořené na objednávku*, tedy na základě smlouvy o dílo. V takovém případě platí, že autor objednateli poskytl licenci k užití díla za účelem specifikovaným ve smlouvě o dílo. Pokud by chtěl zadavatel využít dílo nad rámec smlouvy o dílo, má povinnosti uzavřít s autorem doplňující licenční smlouvu. Autor přitom může poskytnout licenci k takto vytvořenému dílu i třetí osobě, pokud to není smluvně vyloučeno, nebo to není v rozporu s oprávněnými zájmy zadavatele. Obdobně platí zákonná úprava i na dílo vytvořené za účelem účasti ve veřejné soutěži (soutěžní dílo).²⁹

4.2.2.2. Kolektivní dílo

Pod pojmem kolektivní dílo rozumíme takové dílo, které vytvořilo více autorů z podnětu a za vedení fyzické či právnické osoby, jež je na veřejnost uváděna pod jejím jménem.³⁰ Jednotlivé příspěvky zařazené do kolektivního díla přitom nejsou schopny samostatného užití, čímž se kolektivní dílo liší od díla souborného.³¹ Příkladem kolektivního díla může být dílo kartografické, které vytvořilo více autorů. Dílem kolektivním nejsou díla audiovizuální ani audiovizuálně užitá.

4.2.2.3. Školní dílo

Školní dílo ve smyslu autorského zákona pak ve svém životě vytvořil každý z nás. Je to dílo, které jeho autor jako žák či student vytvořil v rámci školní

²⁹ § 61 autorského zákona

³⁰ § 59 autorského zákona

³¹ souborné dílo ve smyslu § 2 odst. 5 autorského zákona

docházky, ať již základní, střední, a nejčastěji vysokoškolské. Můžeme sem zařadit různé literární práce, jako jsou eseje, seminární, semestrální, bakalářské, diplomové práce apod., i díla výtvarná, či hudební. Právní úpravu vztahující se ke školnímu dílu nalezneme jednak v § 60 v souvislosti s § 35 odst. 3 autorského zákona, a dále pak v zákoně č. 561/2004 Sb., školského zákona, a zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.

Škola nebo jiné školské či vzdělávací zařízení má pak právo uzavřít za obvyklých podmínek licenční smlouvu o užití takového školního díla. Autor školního díla může licenci k užití díla poskytnout i třetí osobě, pokud by to nebylo v rozporu s oprávněnými zájmy školy. V takovém případě má však škola právo požadovat na autorovi z jeho výdělků, kterého dosáhl užitím díla, náhradu nákladů, které škola vynaložila na vytvoření díla.³²

4.2.2.4. Osířelé dílo

Relativní novinkou v autorskoprávní zákonné úpravě je institut tzv. osířelého díla. O osířelém díle hovoříme v okamžiku, kdy není určen autor díla, nebo autor díla není nalezen ani po důsledném hledání. Postup, jakým se provádí ono *důsledné vyhledávání* je stanoven v § 27b autorského zákona, a zahrnuje především lustraci příslušných informačních zdrojů pro jednotlivé druhy děl, a to v členském státu Evropské unie, ke kterému by měl mít autor zvláštní vztah. Může to být např. stát, kde bylo dílo poprvé vydáno nebo odvysíláno, apod. Pokud by existoval důkaz, že by hledaný autor mohl být nalezen i v jiném členském státu, pak je třeba učinit vyhledávání i tam. Pokud autor není nalezen, považují se za osířelá všechna díla takového autora. Seznam osířelých děl vede příslušný kolektivní správce, např. DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, z.s.

Autor se může proti zařazení a užití díla jako osířelého³³ bránit písemným oznámením, které zašle osobě, která dílo jako osířelé užíla. Tato osoba je pak povinna bez zbytečného odkladu informovat příslušného kolektivního správce.

³² § 60 autorského zákona

³³ podle licence pro určitá užití osířelého díla dle § 37a autorského zákona viz kapitola 6.7.

Autor, který by takto ukončil status osiřelého díla, má právo na odměnu vůči osobě, která dílo užíla. Pokud k užití díla dosud nedošlo, může autor kontaktovat přímo příslušného kolektivního správce.

Ačkoli o tom zákon přímo nehovoří, docházím k závěru, že se jedná o osiřelé dílo i v případě, že je sice známa osoba autora, ale ten již zemřel a nejsou známi jeho dědicové, případně nelze jeho dědice ani po důsledném vyhledávání nalézt. Jinými slovy, není známa osoba, od které by mohl být získán souhlas s užitím díla. Tento aspekt považuji v případě osiřelých děl za klíčový. Mám za to, že pro případ užití osiřelého díla bez souhlasu jeho autora či jiné oprávněné osoby, převyšuje zájem společnosti nad zájmem na ochranu majetkových práv autora. Již jenom základní římskoprávní zásada *vigilantibus iura* (volně přeloženo jako *právo svědčí bdělým*, tedy těm, kdo se o svá práva zajímají), říká, že každý si má svá práva hájit a hlídat především sám. Jestliže je osoba autora či jeho dědiců neznáma, nebo nelze vyhledat jejich současný pobyt, lze předpokládat, že jejich osobní zájem na takovém díle je minimální. Dovolím si srovnání s pojmem tzv. *smějící se dědic* z dědického práva. Takto lze označit dědice v případě, že na základě zákonné dědické posloupnosti dědí osoba zůstaviteli natolik vzdálená (např. praneteř či prasynovec, kteří dědí v šesté třídě dědiců), že necítí osobní zármutek z jeho smrti (často taková osoba zůstavitele ani neznala), a z jeho smrti tak má pouze osobní majetkový prospěch.

Zákonné úpravě užití osiřelých děl se dále věnuje kapitola 6.7.

4.2.3. Jedinečnost autorského díla

Podmínka jedinečnosti (dříve rovněž používaný pojem novost) díla spočívá ve faktu, že dílo nesmí být zaměnitelné s jiným dílem. Je nepravděpodobné, aby naprosto stejné dílo vytvořilo svoji vlastní tvůrčí činností nezávisle na sobě více různých autorů. Pokud by totožné či téměř totožné dílo vytvořilo dva či více autorů nezávisle na sobě, aniž by se přitom jednalo o plagiátorství jednoho z autorů, lze předpokládat, že takové dílo by nesplňovalo podmínku jedinečnosti a nepoživalo

by pak ani ochrany podle autorského práva.³⁴ Autorská díla jedinečná pak některá literatura nazývá jako „díla pravá“. V některých případech³⁵ může být jedinečnost díla nahrazena původností a originalitou, jako je tomu v případě fotografie, databáze či počítačových programů, pokud jsou vlastními duševními výtvary autora.³⁶

Autorské dílo pak musí být vždy výsledkem vlastní duševní činnosti autora či spoluautora. Za autorské dílo nelze považovat dílo vytvořené počítačem s umělou inteligencí, neboť autorem, který požívá ochrany autorského práva je pouze fyzická osoba, jež díky své jedinečné lidské individualitě a jedinečně zvoleným prostředkům tvorby dílo vytvořila.³⁷

4.2.4. Objektivně vnímatelná podoba díla

Ruku v ruce s podmínkou jedinečnosti díla, je vyjádření díla v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Jinými slovy, autorskopravní ochrany nepožívá pouhá myšlenka či nápad, který není jakýmkoli způsobem zaznamenán či vyjádřen, a který má tedy autor pouze „ve své hlavě“.³⁸ Originalitu pouhé myšlenky nelze nikdy objektivně zkoumat a prokázat, proto v případě, že hovoříme o jedinečnosti, vždy máme na mysli jedinečnost vyjádřeného díla, bez ohledu na jeho rozsah, účel či význam. Může se jednat o vyjádření díla vnímatelné lidskými smysly, ale rovněž je možné k vnímání díla použít další technickou pomůcku. Dílo může být vyjádřeno ústně, písemně, může být zhmotněno na hmotném nosiči (věci), apod. Nezáleží přitom, zda je dílo vnímatelné trvale či pouze dočasně.

Autorský zákon v ustanovení § 2 odst. 6 výslovně uvádí, co za autorské dílo nepovažuje. Jde zejména o námět díla sám o sobě, denní zprávu nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenku, postup, princip, metodu, objev, vědeckou teorii, matematický či obdobný vzorec, statistický graf apod. Výše uvedené však může

³⁴ TELEČ, I., Tůma, P. *Autorský zákon*, Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019.

³⁵ Viz § 2 odst. 2 autorského zákona

³⁶ POPELKOVA, V. *Nehmotné statky*. Druhé přepracované vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, 136 s.

³⁷ TELEČ, I., Tůma, P. *Autorský zákon*, Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 1295 s.

³⁸ srov. § 2 odst. 6 autorského zákona

požívat ochrany podle jiného zákona, např. podle zákonů chránících průmyslová práva.

4.3. Zveřejnění a vydání díla

Dílo je zveřejněno v okamžiku, kdy je prvně oprávněně veřejně předneseno, provedeno, předvedeno, vystaveno, vydáno či jinak zpřístupněno veřejnosti. Dílo je vydáno zahájením oprávněného veřejného rozšiřování rozmnoženin (§4 autorského zákona).

4.4. Autor

Definici autora rovněž nalezneme v autorském zákoně, a to v ustanovení § 5 a následujících: Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila. Autorem díla souborného je fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala. Autorské právo je z vlastní podstaty nepřevoditelné.

Zákon za autora rovněž pokládá fyzickou osobu, pod jejíž jménem je dílo vedeno v seznamu předmětů ochrany vedené kolektivním správcem, pokud se neprokáže opak.

Autor se může rovněž rozhodnout, že své jméno nezveřejní, pak se jedná o dílo anonymní. Pokud je dílo z vůle autora zveřejněno pod jeho krycím jménem nebo uměleckou značkou, jedná se o dílo pseudonymní.

Bez souhlasu autora není dovoleno autorství anonymního či pseudonymního díla prozradit. Anonymního autora nebo autora vystupujícího pod pseudonymem pak při výkonu a ochraně autorských práv zastupuje vlastním jménem a na účet autora osoba, která dílo zveřejnila, pokud se neprokáže opak.

Spoluautory jsou pak fyzické osoby, které se společně podílely na vzniku jediného díla, a to společnou tvůrčí činností. Negativní vymezení spoluautora definuje, že jím není ten, kdo se na vzniku díla podílel pouze poskytnutím pomoci, rady, nebo poskytnutím dokumentačního či technického materiálu, či ten, kdo dal ke zhotovení díla podnět.

4.5. Vznik práva autorského

Právo k autorskému dílu vzniká v okamžiku, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli lidskými smysly objektivně vnímatelné podobě. Požadavek objektivní vnímatelnosti je přitom zachován i v případě, že je dílo vnímatelné pouze prostřednictvím technického zařízení (např. promítání diapozitivů), pokud je vnímatelné pouze dočasně (např. pěvecký výkon) či pokud jej může vnímat pouze omezený okruh adresátů (např. báseň napsaná Brailleovým písmem).

Nezáleží přitom, zda je dílo zaznamenáno trvale či dočasně. Autorské dílo může být zaznamenáno (zhmotněno) na určitém fyzickém nosiči (papír, sklo, CD, fotografie, ...), který označujeme jako hmotný substrát. Ani když je dílo, respektive jeho hmotný substrát následně fyzicky zničen, právo k autorskému dílu nezaniká. V této souvislosti je potřeba rozlišit právo autora k autorskému dílu (právo autorské), jež je chráněno zejména autorských zákonem, a vlastnictví věci, jejímž prostřednictvím je autorské dílo vyjádřeno, a jejíž ochrana je upravena zejména v občanském zákoníku.³⁹ Nabytí vlastnictví k takové věci samo o sobě neznamena, že vlastník věci může rovněž vykonávat autorské právo k dílu, pokud není dohodnuto jinak. Vlastník hmotného substrátu s ním může nakládat dle svého uvážení, případně jej i zničit, pokud není ve smlouvě dohodnuto jinak či pokud tím nesnižuje hodnotu samotného autorského díla.⁴⁰ Nemůže však nakládat se samotným dílem – např. jej dále kopírovat mimo osobní potřebu, zpřístupňovat jiným osobám, dílo měnit či upravovat, apod. Pro vysvětlení této problematiky můžeme uvést příklad na hudebním nosiči CD, na kterém je nahrané album oblíbené kapely. Vlastník takového CD jej může např. darovat či prodat, záměrně poškrábat, nebo zlomit, ale není oprávněn bez souhlasu autora (či jiného subjektu, který vykonává práva autora) CD kopírovat a poskytovat třetím osobám, převzít libovolnou melodii a použít ji bez dalšího ve svém díle, apod.

³⁹ srov. § 1011an, ve spojení s § 996an a § 1003an občanského zákoníku

⁴⁰ srov. § 11 odst. 3 a 5 autorského zákona

4.6. Obsah práva autorského

Autorské právo v sobě zahrnuje výlučná osobnostní práva autora a dále výlučná majetková práva. Tato koncepce vychází z dualismu práv osobnostních a práv majetkových.⁴¹

4.6.1. Osobnostní práva autorská

Osobnostní práva jsou nepřevoditelná, autor se jich nemůže vzdát a zpravidla smrtí autora zanikají. Ani po smrti autora si však nikdo nemůže osobovat autorství k dílu, a dílo smí být užito jen způsobem, který nesnižuje hodnotu samotného díla. Ochrany těchto osobnostních práv k dílu se může po smrti autora domáhat rovněž osoba blízká, právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce. Mezi osobnostní práva autora řadíme právo rozhodnout o zveřejnění díla, právo osobovat si autorství, zda a jak má být autorství při zveřejnění díla a jeho dalším užití uvedeno, právo na to, aby autorovo dílo bylo užito pouze způsobem, který nesnižuje jeho hodnotu. Zákonem je dále chráněna nedotknutelnost autorova díla, tj. zejména právo autora k udělení svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do díla. Tímto zásahem rozumíme i překlad či další zpracování či pozměnění díla, nebo spojení s dílem jiným. Autor má rovněž právo tzv. autorského dohledu, tedy právo autora určit podmínky použití díla a osobně kontrolovat jejich plnění, a to nejen při prvním zveřejnění díla, ale i následně. Tato možnost je však ze zákona omezena v případě, že to vyplývá z povahy díla nebo jeho užití, případně pokud plnění autorových podmínek nelze po uživateli spravedlivě požadovat.

Zvláštním případem práva vážící se k osobě autora je možnost odstoupení od licenční či obdobné smlouvy v případě, že konkrétní autorské dílo dosud nebylo zveřejněno a dílo již neodpovídá přesvědčení autora. Odstoupení je však vázané na předpoklad, že by zveřejněním díla byly značně nepříznivě dotčeny autorovy osobní zájmy. Zákonodárce ponechal výklad neurčitého právního pojmu „značně nepříznivě dotčeny“ právní a rozhodovací praxi, nabízí se tedy otázka, za jakých

⁴¹ ŠALOMOUN, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*, 2. vydání, Praha 2009.

okolností je autor skutečně oprávněn od smlouvy odstoupit. V každém případě je však autor povinen nahradit druhé smluvní straně škodu, která odstoupením od smlouvy vznikla. V případě, že by pak autor znovu uvažoval o zveřejnění díla, má původní strana smlouvy k licenci přednostní právo za původně vyjednaných podmínek.⁴²

4.6.2. Majetková práva autorská

Majetková práva autorská autorovi (či jiné oprávněné osobě) umožňují uplatňovat své ekonomické či jiné zájmy.

Majetková práva autora můžeme dělit z různých hledisek. Autorský zákon přináší základní dělení na právo dílo užít, jako základní majetkové právo autorské, a jiná majetková práva, tzv. „náhradní odměny“. Dále můžeme dělit majetková práva, podle toho, zda je lze uplatňovat v rámci povinné kolektivní správy, kolektivní správy rozšířené, kolektivní správy smluvní, či zda může autor uzavřít individuální licenční smlouvu i bez zastoupení kolektivním správcem.

Z ekonomického hlediska nejvýznamnějším a hlavním výlučným majetkovým právem je právo dílo užít. Demonstrativní výčet způsobů užití autorského díla je vyjmenován v §§ 12 až 23 autorského zákona. Výčet způsobů užití díla uvedený v autorském zákoně zahrnuje pouze nejčastější a hospodářsky nejvýznamnější způsoby užití autorského díla a výklad tohoto pojmu je dále ponechán rozhodovací praxi a právní nauce. Druhy užití díla můžeme rozdělit na užití díla v soukromé sféře (pro osobní potřebu), nebo ve veřejné sféře jejich zpřístupněním veřejnosti. Dále rozlišujeme užití děl s hmotným substrátem (např. socha, kniha), a díla bez hmotného substrátu (divadelní představení). Pokud hovoříme o užití autorských děl bez hmotného substrátu, tedy děl v nehmotné podobě, zákon je označuje jako sdělování veřejnosti. Jedná se o živé provozování a jeho přenos, provozování ze záznamu a jeho přenos, vysílání rozhlasem nebo televizí, přenos a provozování rozhlasového nebo televizního vysílání.

⁴² § 2382 občanského zákoníku

Autor je oprávněn své dílo užít, a to v původní i změněné podobě, v podobě zpracované jiným autorem, samostatně, v souboru či ve spojení s jiným dílem.⁴³

V případě, že je dílo realizováno na hmotném nosiči (věci), který je ve vlastnictví osoby od autora odlišné, má autor právo na přístup k věci, pokud je to potřebné pro výkon autorských práv. Tím však nesmí být zasaženo do oprávněných zájmů vlastníka věci, a vlastník ani není povinen autorovi věc vydat. Autor však může na své vlastní náklady vlastníka věci požádat o zhotovení fotografie či jiné rozmnoženiny díla.

Nejčastějším prostředkem k uplatnění těchto práv je uzavření licenční smlouvy, kterou autor svoluje k užití díla. Majetková práva může vykonávat samotný autor, případně je může vykonávat na základě smlouvy i osoba od autora odlišná, např. vlastník věci, nabyvatel licence apod. Ve výjimečných případech lze dílo užít i bez udělení takového oprávnění, ale pouze za podmínek stanovených autorským zákonem.⁴⁴ Majetková práva trvají po dobu života autora a na rozdíl od práv osobnostních majetková práva smrtí autora nezanikají, nýbrž přechází na jeho právní nástupce – dědice.

5. Doba trvání ochrany autorských práv

Majetková práva k dílu trvají, pokud zákon nestanoví jinak, po dobu života autora a dále 70 let po jeho smrti.⁴⁵ Pokud bylo dílo vytvořeno více spoluautory, počítá se doba trvání ochrany majetkových práv od smrti autora, který ostatní spoluautory přežil. Jedná-li se o díla anonymní či pseudonymní, počítá se doba trvání majetkových práv od prvního oprávněného zveřejnění díla, pokud je však pravé jméno autora takového anonymního nebo pseudonymního díla všeobecně známo, nebo se autor k autorství posléze přihlásí, trvá ochrana autorových práv

⁴³ § 12 odst. 1 autorského zákona

⁴⁴ tj. volná užití a zákonné licence (§ 29 a násl. autorského zákona), viz kapitola 6.

⁴⁵ § 27 autorského zákona

po dobu jeho života a 70 let po jeho smrti. Tato pravidla se použijí i na kolektivní dílo.

Pokud u díla pro počítání doby jeho ochrany není rozhodná smrt jeho autora a dílo nebylo během 70 let od jeho vytvoření zveřejněno, zanikají majetková práva uplynutím 70 let od jeho vytvoření.

V případě audiovizuálních děl je situace o něco složitější, doba ochrany majetkových práv se počítá od smrti poslední osoby, která se na vytvoření díla podílela. Osobou, která se na vytváření audiovizuálního díla podílela, se rozumí režisér, autor scénáře, autor dialogů, a také skladatel hudby za předpokladu, že byla hudba vytvořena pro užití v audiovizuálním díle.

Ochranná doba trvání majetkových práv k hudebním dílům a jejich textům, pokud byly vytvořeny pro účely použití společně, končí 70 let po smrti posledního z přeživších autorů, ať již textu nebo hudby.

Komplikovanější se může dále zdát určování doby ochrany majetkových práv v případě děl, která nebyla zveřejněna v jeden okamžik, ale byla zveřejňována po svazcích, dílech, v řadách nebo na pokračování. Pak je třeba počítat dobu ochrany u každé z částí celku samostatně.

Rozhodným časovým údajem pro určení doby trvání majetkových práv tedy může být smrt autora, případně smrt posledního z autorů, okamžik vytvoření díla, nebo okamžik zveřejnění díla nebo jeho části. Doba trvání ochrany majetkových práv se pak počítá od prvního dne následujícího roku. Pokud tedy autor zemře např. 14.4.1999, doba trvání jeho majetkových práv se bude počítat od 1.1.2000 a ochrana vyprší dne 31.12.2070.

V případě, že autor za svého života uzavřel licenční smlouvu, přechází po smrti autora práva a povinnosti ze smlouvy vyplývající na jeho právní nástupce. Obdobně tyto práva a povinnosti přechází na právního nástupce nabyvatele licence, ať se jedná o fyzickou či právnickou osobu. Licenční smlouva však může

takový přechod práv a povinností na právní nástupce autora i nabyvatele licence vyloučit.⁴⁶

Dílo, u něhož uplynula doba trvání majetkových práv, může být každým volně užito bez dalšího, a jedná se o tzv. volné dílo.⁴⁷ Kdo takové volné dílo využije, nepotřebuje svolení autora ani žádného kolektivního správce, ani není povinen hradit jakoukoli odměnu. Ani volné dílo si však nemůže nikdo přivlastnit na úkor autora, při použití díla musí být autor uveden (je-li znám), a rovněž dílo nikdo nesmí užívat způsobem, který by snižoval jeho hodnotu.

K prodloužení délky ochrany autorských práv z 50 let na 70 let došlo novelizací platného autorského zákona v reakci na harmonizační snahy Evropské unie zajistit nejvyšší standard ochrany autorských práv v celém společenství. Takto nastavená doba trvání ochrany autorských práv tedy platí stejně pro všechny členské země Evropské unie a rovněž i ve Spojených státech amerických.⁴⁸ Je však otázkou, zda takto nastavená doba trvání ochrany autorských děl, je ideálním kompromisem mezi právy autora a zájmy společnosti.

6. Výjimky a omezení z autorskoprávní ochrany

Jak již bylo dříve zmíněno, ochrana autorských práv není absolutní. V autorském zákoně i mimo něj existují mnohé výjimky a omezení (limity), které lze dělit na limity obecné a limity v užším slova smyslu.⁴⁹ Výjimky a omezení z autorských práv jsou vedle vnitrostátní úpravy řešeny i na mezinárodní a evropské úrovni. Dlouhodobě můžeme pozorovat snahy sjednotit vnitrostátní úpravu autorského práva s úpravou mezinárodní za účelem zjednodušení jejich uplatňování a vymáhání. Mezi obecné limity autorskoprávní ochrany můžeme zařadit např. omezenou dobu ochrany majetkových práv, zákaz rozporu s dobrými

⁴⁶ Viz § 2383 občanského zákoníku

⁴⁷ § 28 autorského zákona

⁴⁸ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016. Str. 70.

⁴⁹ k tomu blíže viz PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016. Str. 136-140.

mravy, limity plynoucí z požadavku ochrany spotřebitele, zákazu diskriminace, či ochrany lidských práv apod. Za limity v užším slova smyslu pak považujeme výjimky a omezení práva autorského v rozsahu, tak jak jsou upraveny v Díle 4 od § 29 a násl. autorského zákona, jinak nazývané rovněž tzv. *zákonné licence*. Hlavní ideou k zavedení zákonných licencí je přesvědčení, že jsou případy, kdy zájem veřejnosti na užití autorského díla převyšuje zájem autora na jeho ochranu. Zákonná licence tak představuje okolnost vylučující protiprávnost užití autorského díla i bez výslovného souhlasu autora, respektive bez uzavření licenční smlouvy s autorem či kolektivním správcem.

Takové užití v rámci zákonné licence však musí splnit následující pravidla⁵⁰:

- lze je uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených zákonem,
- nesmí být v rozporu s běžným užitím díla,
- nesmí nepřiměřeně omezovat zájmy autora.

Výše uvedená pravidla se vztahují pouze na dílo zveřejněné, vyjma licence úřední a zpravodajské, licence pro školní dílo, licence pro rozmnoženiny díla z vlastních sbírek pro archivní a konzervační potřeby ve smyslu § 37 odst. 1 písm. a), licence pro dočasné rozmnoženiny, licence pro fotografickou podobiznu a licence pro nepodstatné vedlejší užití díla.

Zákonná licence pak může být ze zákona bezúplatná⁵¹, či úplatná⁵².

Výjimky a omezení podle autorského zákona přitom nelze smluvně vyloučit, nestanoví-li tak zákon. Pokud by přesto k takovému právnímu jednání došlo, nepřihlíží se k němu.⁵³

Pokud tedy užití díla autora v souladu s těmito výjimkami, aniž bychom s autorem či kolektivním správcem uzavřeli příslušnou licenční smlouvu, nejsou tím porušeny autorská práva.

⁵⁰ § 29 odst. 1 autorského zákona

⁵¹ § 31 a násl. autorského zákona

⁵² § 72 autorského zákona

⁵³ § 29 odst. 3 autorského zákona

Případy zákonné licence upravené autorským zákonem jsou následující:

- § 30 Volná užití
- § 30a Rozmnožování na papír nebo na podobný podklad
- § 30b Předvedení nebo oprava přístroje
- § 31 Citace
- § 31a Licence pro digitální výuku
- § 32 Propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje
- § 33 Užití díla umístěného na veřejném prostranství
- § 34 Úřední a zpravodajská licence
- § 35 Užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů nebo v rámci úředních akcí pořádaných orgány veřejné správy, v rámci školních představení a užití díla školního
- § 36 Omezení práva autorského k dílu soubornému
- § 37 Knihovní licence
- § 37a Licence pro určitá užití osiřelého díla
- § 37b Licence pro užití díla nedostupného na trhu
- § 38 Užití originálu nebo rozmnoženiny díla výtvarného, fotografie nebo díla vyjádřeného postupem podobným fotografii jeho vystavením
- § 38a Licence pro dočasné rozmnoženiny
- § 38b Licence pro fotografickou podobiznu
- § 38c Nepodstatné vedlejší užití díla
- § 38d Licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým
- § 38e Licence pro sociální zařízení
- § 38f Licence pro společné domovní antény
- § 38g Licence pro karikaturu, parodii nebo pastiš
- § 39 Licence pro osoby se zdravotním postižením
- § 39a Licence pro určitá užití díla ve prospěch osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení
- § Povinnosti oprávněného poskytovatele
- § 39c Licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat

- § 39d Licence k rozmnožování díla pro účely automatizované analýzy textů nebo dat k vědeckému výzkumu.

Některé významnější případy zákonné licence budou rozebrány níže.

6.1. Volná užití

Nejběžnějším typem výjimky z ochrany autorského práva je tzv. *volné užití*, tj. takové užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby, které nesleduje dosažení přímého ani nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. V rámci takového volného užití díla je pak možné např. vyhotovit rozmnoženinu díla, záznam díla, či jeho napodobeninu.

Ne každé autorské dílo lze užít jako dílo volné. Autorský zákoník vymezuje některé typy děl, která bez příslušné licence nelze využít ani pro osobní potřebu. Jedná se o počítačové programy, elektronické databáze, stavby jako rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla, či pořízení záznamu audiovizuálního díla. Pokud by si tedy např. divák v kině pořizoval záznam promítaného filmu na svůj mobilní telefon, i kdyby to bylo jen pro osobní potřebu, nelze takové jednání považovat za volné užití, a došlo by k porušení autorských práv.

Prakticky tedy autorské právo neporuší kupříkladu ten, kdo si vyhotoví pro svoji potřebu kopii stránky z knihy, namaluje napodobeninu oblíbeného obrazu, či si stáhne pro svoji osobní potřebu film z internetu. Naopak k porušení autorských práv by došlo, pokud by takto získaný obsah byl sdílen s třetími osobami, ať již úplatně nebo bezúplatně. Toto poměrně běžné uživatelské jednání naráží na složitější problematiku „legálního zdroje“, neboť se nabízí otázka, zda je volným užitím pro osobní potřebu i získávání nelegálního obsahu z internetových uložišť dat. Osobně se domnívám, že v souladu se zásadou poctivosti (§ 6 občanského zákoníku) by stahování nelegálního obsahu nemělo být vnímáno jako dovolené

užití autorského díla v rámci volného užití. Obdobný názor vyjádřil ve svém rozhodnutí i Soudní dvůr Evropské unie dne 10. dubna 2014, sp. zn. C-435/12.⁵⁴

6.2. Rozmnožování na papír nebo na podobný podklad

Dalším často využívaným typem zákonné licence je možnost kopírování, respektive zhotovování rozmnoženin díla na papír nebo podobný podklad. Takové jednání přitom není zásahem do autorského práva v případě, že tak činí fyzická osoba pro svoji osobní potřebu, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba pro svou vlastní vnitřní potřebu, případně že tak činí jiná osoba na objednávku pro osobní potřebu fyzické osoby či vnitřní potřebu právnické osoby či fyzické osoby podnikající. Ten, kdo takové rozmnoženiny zhotovuje na objednávku, typicky např. kopírovací centra, knihovny apod., má povinnost platit řádně a včas odměnu ve smyslu § 25 autorského zákona.

6.3. Citace

Další hojně využívanou zákonnou licencí je využití citací. Málokterá odborná publikace nebo bakalářská či diplomová práce by mohla být sepsána bez využití citací. Citace umožňuje použít autorovi ve svém díle v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů. Citace rovněž umožňuje použít výňatek díla nebo drobná celá díla jiných autorů za účelem sepsání recenze nebo kritiky takového díla, pokud to neodporuje poctivým zvyklostem a děje se tak v přiměřeném rozsahu. Citovat jiné autory je možné rovněž při vyučování pro ilustrační účely nebo při vědeckém výzkumu. Použitím citací při vyučování nebo ve vědeckém výzkumu se nesmí sledovat dosažení hospodářského nebo obchodního prospěchu. Předpokladem citace je uvedení jména autora (pokud se nejedná o dílo anonymní), název díla a pramen, ze kterého je čerpáno. Pokud jsou dodrženy všechny zákonné předpoklady a podmínky citace, nejedná se

⁵⁴ <https://www.epravo.cz/top/clanky/prulomove-rozhodnuti-soudniho-dvora-aci-adam-c-43512-o-kopirovani-z-nelegalnich-zdroju-94118.html> [online]. 14.4.2014 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prulomove-rozhodnuti-soudniho-dvora-aci-adam-c-43512-o-kopirovani-z-nelegalnich-zdroju-94118.html>

o plagiátorství. Autorský zákon upravuje jen obecný rámec citací a možnost jejich využití. Nejčastěji využívanou mezinárodně uznávanou citační normou, která podrobně upravuje formální úpravu citací, je norma ISO 690:2010: Information and documentation —Guidelines for bibliographic references and citations to information resources, v České republice označovaná jako norma ČSN ISO 690:2011, která je využita i při psaní této práce.

6.4. Licence pro digitální výuku

Licence pro digitální výuku byla do autorského zákona zařazena poslední novelou č. 429/2022 Sb., v reakci na pandemii viru COVID-19, jež propukla v březnu 2020, a v jejíž důsledku byly uzavřeny školy a školská zařízení pro osobní docházku, a výuka tak probíhala především online za pomoci tzv. digitálního užití předmětů ochrany.⁵⁵ Stávající úprava tzv. výukové licence upravené v § 31 odst. 1 písm. c) autorského zákona byla doplněna v reakci na přijetí evropské směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 o autorském právu na jednotném digitálním trhu.

6.5. Úřední a zpravodajská licence

Významnou zákonnou licencí je dále tzv. úřední a zpravodajská licence. Aniž by se jednalo o zásah do autorských práv, lze užít:

- dílo v odůvodněné míře na základě zákona pro účely veřejné bezpečnosti, pro soudní nebo správní řízení nebo k jinému úřednímu účelu nebo pro parlamentní jednání a pořízení zápisu o něm (např. fotografie odcizeného obrazu v trestním spise),
- dílo ve spojitosti se zpravodajstvím týkajícím se aktuálních událostí v rozsahu odpovídajícímu informačnímu účelu (např. reportáž o krádeži obrazu se zveřejněním jeho fotografie),

⁵⁵ viz *Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022* [online]. 21.10.2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/media2/file/2110/File47688.pdf?attachment-filename=duvodova-zprava-sbcr-2022c193z0429-20211025.pdf>

- dílo v odpovídající míře v periodickém tisku, televizním či rozhlasovém vysílání nebo jiném hromadném sdělovacím prostředku, které již bylo uveřejněné v jiném sdělovacím prostředku, a to včetně překladu díla,
- politický projev nebo úryvky veřejné přednášky nebo podobné dílo v rozsahu odpovídajícím informativnímu účelu.

Ten, kdo užívá dílo na základě úřední či zpravodajské licence, je povinen uvést při užití díla jméno autora (není-li anonymní), název díla a pramen, ze kterého čerpá, ledaže to není možné.

6.6. Knihovní licence

Knihovní licence slouží k naplňování účelu provozování knihoven, archivů, muzeí, galerií, školy a jiných nevýdělečných školských nebo vzdělávacích zařízení. Tyto instituce mohou:

- zhotovovat rozmnoženinu díla pro své archivní a konzervační potřeby,
- zhotovovat rozmnoženinu díla, jehož rozmnoženina byla ztracena nebo poškozena,
- zpřístupnit jednotlivci dílo, které je součástí jeho sbírek a jehož užití není předmětem prodejních nebo licenčních podmínek, za podmínek určených zákonem,
- zapůjčit obhájené bakalářské, diplomové, rigorózní, disertační a habilitační práce na místě samém za účelem výzkumu nebo soukromého studia, pokud autor takové užití nevyloučil.

Na základě knihovní licence mohou pověřené instituce rovněž zapůjčit originály nebo rozmnoženiny děl ve svých sbírkách, avšak pouze za předpokladu, že za ně řádně platí odměnu, která přísluší autorovi. Výše takové odměny je určena přílohou č. 1 autorského zákona. Odměna však autorovi nenáleží, jsou-li

díla půjčována pouze na místě samém. Odměnu nejsou povinny platit ani školní knihovny, knihovny vysokých škol a knihovny muzeí, galerií a archivů.⁵⁶

Zvukové, zvukově obrazové a jiné záznamy, jejichž užití je předmětem prodejních nebo licenčních podmínek lze zapůjčit jen na místě samém.

Na žádost kolektivního správce jsou osoby, které využívají knihovní licenci, povinny předložit souhrnně za kalendářní rok informace o počtu uskutečněných výpůjček a další informace nezbytné pro rozúčtování odměn kolektivním správcem.

6.7. Licence pro určitá užití osiřelého díla

Zákon umožňuje využít osiřelé dílo⁵⁷ pro nekomerční účely formou licence pro určitá užití osiřelého díla dle § 37a autorského zákona. Osoba, která vede sbírku nebo archiv, jehož součástí je osiřelé dílo, může i bez souhlasu autora dílo rozmnožit za účelem jeho digitalizace, indexace, katalogizace, uchování nebo obnovy, nebo zpřístupnění. Může se jednat o osiřelé dílo v podobě knihy, časopisu, novin nebo jiné písemnosti, jakožto i dílo kinematografické či audiovizuální. Může tak činit jen ve veřejném zájmu a takovým užitím díla lze vytvářet příjmy pouze za účelem pokrytí nákladů. Osobou jednající ve veřejném zájmu může být např. knihovna, archiv či např. Státní fond kinematografie. Obdobně může osiřelé dílo kinematografické či audiovizuální užit i provozovatel vysílání ze zákona, pokud je takové dílo obsaženo v jeho archivu a bylo jím nebo z jeho podnětu vyrobeno před 31.12.2002. Dohled nad správností a oprávněností užívání osiřelých děl vykonává Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu, jemuž je povinno předat příslušné informace ministerstvo kultury České republiky.⁵⁸

⁵⁶ § 37 odst. 2 autorského zákona

⁵⁷ viz kapitola 4.2.2.4.

⁵⁸ v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 386/2012 ze dne 19. dubna 2012, kterým se Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (ochranné známky a průmyslové vzory) svěřují úkoly související s prosazováním práv duševního vlastnictví, včetně sdružování zástupců veřejného a soukromého sektoru v podobě Evropského střediska pro sledování porušování práv duševního vlastnictví

Novela autorského zákona č. 39/2017 Sb. pak nově zavedla možnost využití osiřelých děl i pro komerční účely prostřednictvím licenční smlouvy uzavřené s kolektivním správcem, který má osiřelé dílo ve své správě.⁵⁹ Kolektivní správce tak činí vlastním jménem na účet nositele práv k osiřelému dílu. V takovém případě se uplatní právní domněnka, že autor osiřelého díla (či jiný nositel jeho práv) udělil souhlas ke zveřejnění díla, popřípadě udělil souhlas k tomu, aby bylo dílo uváděno na veřejnost bez uvedení autora, není-li určen. Licenční smlouvu pak uzavírá kolektivní správce s uživatelem, který chce osiřelé dílo využít, a to na dobu nepřesahující pět let a s teritoriálním rozsahem pouze na území České republiky. Smlouvu lze uzavřít i opakovaně. Kolektivní správce vybírá odměny za užití díla a vede je odděleně od svého účetnictví po dobu 3 let. Pokud se v této době přihlásí autor díla či jeho dědic, odměna mu bude vyplacena. V opačném případě je kolektivní správce povinen vyplatit tuto odměnu státu, přičemž se stává příjmem Státního fondu kultury České republiky, respektive Státního fondu kinematografie. Tato úprava se nevztahuje na počítačové programy, ačkoli jsou jinak považovány za druh literárního díla.

7. Licenční smlouva

Opakem zákonné licence je licenční smlouva. Právní úprava licence a licenční smlouvy je vyčleněna z autorského zákona a nalezneme ji v Hlavě II Závazky z právních jednání, Díl 2 Přenechání věci k užití jinému Oddíl 5 Licence v §§ 2358 – 2389 občanského zákoníku.

Autor může prostřednictvím licenční smlouvy poskytnout nabyvateli oprávnění (tedy *licenci*) k výkonu práva užití autorské dílo, ať už v původní nebo změněné podobě, a to určitým, předem vymezeným způsobem, v rozsahu omezeném či neomezeném.⁶⁰ Nabyvatel je pak povinen licenci využít, není-li ujednáno jinak.⁶¹

⁵⁹ viz § 103 autorského zákona

⁶⁰ § 2371 občanského zákoníku

⁶¹ 2372 občanského zákoníku

Smluvní licence může výjimečně vzniknout i jinou smlouvou, než licenční. Může se tak stát v případě smlouvy o dílo vytvořené na objednávku ve smyslu § 61 odst. 1 a 2 autorského zákona. V takovém případě platí, že autor poskytl licenci k dílu k účelu vyjádřeném ve smlouvě, i bez uzavření licenční smlouvy. Tuto licenci můžeme označit jako *licenci implicitní*.⁶² V případě, že by chtěl objednatel díla využít dílo nad rámec takového účelu, je možné ohledně využití téhož díla uzavřít i licenční smlouvu.

Uzavírání licenčních smluv je běžnější, než by se mohlo na první pohled zdát. Troufám si tvrdit, že nějakou licenční smlouvu uzavřel během svého života téměř každý člověk. Přinejmenším alespoň každý člověk, který vlastní mobilní telefon či osobní počítač. Typickým příkladem z běžného života jsou právě licenční smlouvy uzavřené mezi výrobcem počítačového nebo mobilního softwaru a jeho uživatelem, které jsou podmínkou jejich využívání.

7.1. Výhradní a nevýhradní licence

Zákon rozlišuje licenci výhradní a nevýhradní.⁶³ O výhradní licenci se jedná v případě, že je tak v licenční smlouvě výslovně ujednáno, tedy že je licence poskytnuta pouze jednomu nabyvateli licence. Autor pak po dobu trvání výhradní licence nemá právo nabídnout licenci třetí osobě, a nedohodne-li se autor s výhradním nabyvatelem licence jinak, je i autor sám povinen zdržet se výkonu svého práva dílo užít. *A contrario*, je-li sjednána nevýhradní licence, může autor nadále vykonávat svá práva k dílu a rovněž poskytnout licenci dalšímu nabyvateli. Jestliže je tak ujednáno v licenční smlouvě, může poskytnout licenci třetí osobě i nabyvatel licence, v takovém případě hovoříme o tzv. *podlicenci*.⁶⁴ Poskytovatel podlicence je povinen vyžádat si písemný souhlas autora s postoupením licence.

Pokud nabyvatel výhradní licence licenci nevyužívá, nebo ji využívá nedostatečně, čímž poškozuje oprávněné zájmy autora díla, má autor právo

⁶² SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Str. 160.

⁶³ § 2360 občanského zákoníku

⁶⁴ viz §§ 2636 až 2365 občanského zákoníku

odstoupit od licenční smlouvy. Autor je povinen před odstoupením od smlouvy nabyvatele licence vyzvat, aby licenci dostatečně využil. K tomu nabyvateli licence určí přiměřenou lhůtu a upozorní ho na možnost odstoupení od smlouvy. Takové výzvy není zapotřebí, prohlásí-li nabyvatel, že licenci nevyužije, či pokud využití licence nabyvatelem není možné. Další předpoklady pro odstoupení od smlouvy si dále strany mohou ujednat i přímo ve smlouvě. Typickým příkladem je možnost odstoupení autora od licenční smlouvy v případě, že mu nebyla vyplacena jeho odměna.⁶⁵

7.2. Náležitosti licenční smlouvy

Licenční smlouvu je možné uzavřít písemně, ale i ústně. Licenční smlouva musí být obligatorně uzavřena v písemné podobě, jestliže je poskytována licence výhradní, nebo má-li být licence zapsaná do příslušného veřejného seznamu. Poskytnutá licence může omezovat způsoby dovoleného využití díla co do množství, místa anebo času. Jestliže to není v licenční smlouvě ujednáno, platí vyvratitelná právní domněnka uvedená v § 2376 občanského zákoníku, že:

- byla licence poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jež je nutný k naplnění účelu smlouvy,
- licence je omezena na území České republiky,
- licence je omezena na dobu obvyklou u daného druhu díla a způsobu jeho užití, ne však na dobu delší než jeden rok,
- licence je omezena na množství obvyklé u daného druhu díla a způsobu užití.

Způsob užití díla musí být v době uzavření licenční smlouvy znám, není tedy možné postihnout v licenční smlouvě i jiné, dosud neobjevené způsoby využití díla, kupříkladu rozmnožování díla na jiná média (CD, DVD, ...), než jsou dosud známa.⁶⁶

⁶⁵ SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Str. 172.

⁶⁶ § 2372 odst. 1 občanského zákoníku

Další povinnou náležitostí licenční smlouvy je ujednání o odměně.⁶⁷ K platnosti licenční smlouvy bez stanovení výše či způsobu určení odměny postačí, je-li z jednání stran patrné, že jde o úplatnou smlouvu, tehdy má autor právo na odměnu obvyklou. Odměna za poskytnutí licence může být určena buď pevnou částkou, nebo v závislosti na výnosech z využití licence poskytovatelem. V takovém případě je poskytovatel povinen umožnit autorovi díla kontrolu příslušných účetních dokladů. Licence může být uzavřena i bezúplatně, tato skutečnost však musí být ve smlouvě uvedena. Jestliže je ve smlouvě sjednána odměna za poskytnutí licence tak nízká, že je ve zjevném nepoměru k zisku poskytovatele z využití licence, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu. Pokud se autor nedohodne na výši dodatečné odměny s nabyvatelem licence, určí výši dodatečné odměny soud s přihlédnutím k okolnostem případu.⁶⁸

V licenční smlouvě se mohou strany dále dohodnout, že smrtí nabyvatele jako fyzické osoby, či zánikem nabyvatele jako právnické osoby, se licenční smlouva ruší. Pokud tak ve smlouvě není ujednáno, smrtí či zánikem nabyvatele přechází práva a povinnosti plynoucí z licenční smlouvy na jejího právního nástupce (dědice).⁶⁹

Občanský zákoník dále upravuje v § 2384 a násl. zvláštní typ licenční smlouvy, kterým je *licenční smlouva nakladatelská*. Důvodem pro vymezení zvláštní úpravy tohoto typu licenčních smluv je jednak jejich frekventovanost, a jednak jejich historická tradice, která za dobu svého trvání vedla k ustálení určitých zvyklostí.⁷⁰ Předmětem licenční smlouvy nakladatelské jsou autorská díla slovesná, hudebně dramatická nebo hudební, výtvarná, fotografická nebo díla vyjádřená způsobem obdobným fotografii, nejedná-li se o jejich provedení výkonnými umělci. Licenční smlouva nakladatelská je smlouvou výhradní, ledaže je v ní výslovně ujednání, že se jedná o nevýhradní smlouvu. Zvláštním právem autora je právo na tzv. *autorskou korekturu* před vydáním autorského díla. Specifikem nakladatelské

⁶⁷ § 2366 občanského zákoníku

⁶⁸ § 2374 občanského zákoníku

⁶⁹ § 2383 občanského zákoníku

⁷⁰ SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Str. 175.

licence je zákonem daná možnost jejího zániku, a to v případě, že je předem určené množství rozmnoženin rozebráno před uplynutím doby, na kterou je licence poskytnuta. V takovém případě autor může vyzvat nabyvatele licence k navýšení ujednaného množstevního rozsahu. Nedohodnou-li se strany do šesti měsíců, licenční smlouva zanikne.⁷¹

8. Kolektivní správa

Proces vyjednávání a uzavírání individuálních licenčních smluv může být pro autora v mnoha případech obtížný, neefektivní či přímo nemožný. Nelze si představit, že např. autor písní bude uzavírat s každým uživatelem licenční smlouvu, aby získal autorskou odměnu a uživatel si jeho skladbu mohl poslechnout. Za účelem zefektivnění správy autorských majetkových správ se tak od konce 18. stol. ve Francii začaly formovat první sdružení autorů, jež se do dnešní doby vyvinuly v institut kolektivní správy oprávněných kolektivních správců.⁷² Zákonná úprava kolektivní správy prošla do dnešního dne dynamickým vývojem, a to zejména s příchodem moderních technologií a rozvojem digitálního prostředí od 90. let minulého století.⁷³ V rámci Evropské unie je patrná snaha o harmonizaci vnitrostátní právní úpravy kolektivní správy u členských států. Jedním z posledních významných dokumentů je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu⁷⁴.

⁷¹ § 2386 občanského zákoníku

⁷² SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Str. 294.

⁷³ k tomu blíže viz SMOLKA, Lucie. *Kolektivní správa v kontextu moderních technologií*. Praha: Leges, 2021. Str. 11-40.

⁷⁴ *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu* [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32014L0026>

Komplexní úpravu kolektivní správy, která zpracovává příslušnou závaznou legislativu Evropské unie, nalezneme v autorském zákoníku v hlavě IV Kolektivní správa §§ 95 – 104b. Kolektivní správou rozumíme ve smyslu § 95 odst. 1 autorského zákona: *plnou správu majetkových práv autorských nebo práv souvisejících s právem autorským nositelů práv k jejich zveřejněným nebo ke zveřejnění nabídnutým dílům, uměleckým výkonům, zvukovým nebo zvukově obrazovým záznamům, která je vykonávána k jejich prospěchu*. Za kolektivní správu zákon naopak nepovažuje pouhé zprostředkování uzavření licenční smlouvy či příležitostnou nebo krátkodobou správu jiných než povinně kolektivně spravovaných práv.

Za nositele práv pro účely kolektivní správy považujeme osoby, kterým přísluší:

- majetkové právo autorské nebo majetkové právo související s právem autorským (tedy autoři, dědicové autorů, výkonní umělci, nakladatelé, výrobci zvukových a zvukově obrazových záznamů),
- výkon majetkových práv k dílu (tedy zaměstnavatel v případě zaměstnaneckého díla, či objednatel v případě díla na objednávku),
- výhradní oprávnění k výkonu práva kolektivně spravovaného po celou dobu trvání majetkových práv s právem poskytnout podlicenci vyplývající z licenční smlouvy.

Osobu, která využívá předmět, jež je chráněn kolektivním správcem, nebo která je povinna platit odměnu podle autorského zákona, ve zkratce označujeme jako *uživatele*.⁷⁵

V zákoně rovněž nalezneme specifikaci účelu zavedení institutu kolektivní správy, tedy *„kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících s právem autorským a umožnění zpřístupňování předmětů těchto práv veřejnosti*“⁷⁶. Kolektivní správa tedy slouží jednak autorům, aby si usnadnili správu vlastních majetkových práv ke svému

⁷⁵ § 95 odst. 4 autorského zákona

⁷⁶ § 95 odst. 2 autorského zákona

autorskému dílu (dílům) a byli za jejich využití řádně odměněni, jednak slouží veřejnosti (uživatelům), aby mohla autorská díla za přiměřenou cenu využívat.⁷⁷

8.1. Kolektivní správce

Zákon definuje kolektivního správce jako právnickou osobu tvořenou nositeli práv, která na základě uděleného oprávnění vykonává pro tyto nositele práv kolektivní správu. Právnická osoba, která je oprávněna k výkonu kolektivní správy, musí být založena za účelem výkonu činnosti kolektivní správy, a zároveň nesmí podnikat ani provozovat jinou výdělečnou činnost. Pro kolektivního správce je tedy obligatorní právní forma spolku, jejíž obecné náležitosti jsou upraveny v §§ 214 – 302 občanského zákoníku, a speciální náležitosti upravují §§ 96 – 96h autorského zákona.

Kolektivní správce vykonává správu pro nositele práva vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, a to buď na základě smluvního ujednání uzavřeného s nositelem práva, nebo i bez uzavření takové smlouvy na základě zákona (povinná a rozšířená kolektivní správa).

V České republice působí jako kolektivní správce děl ve smyslu §§ 95a až 96a autorského zákona následující spolky:

- Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním (OSA),
- DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, z. s.,
- Ochranná organizace autorská-sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl (OOA-S),
- GESTOR - ochranný svaz autorský
- Ochranná Asociace Zvukařů - Autorů, z. s. (OAZA).⁷⁸

⁷⁷ SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Str. 293-294.

⁷⁸ *Prosazování práv z duševního vlastnictví: Kolektivní správci* [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://upv.gov.cz/prosazovani-prav-z-dusevniho-vlastnictvi/instituce/kolektivni-spravci>

8.2. Povinná, rozšířená a smluvní kolektivní správa

Rozlišujeme tři zákonné typy kolektivní správy – povinná kolektivní správa, kolektivní správa rozšířená a kolektivní správa smluvní.

V rámci kontraktační svobody a svobody autonomie vůle autor může uzavřít písemnou smlouvu s příslušným kolektivním správcem za účelem zastupování jeho autorských majetkových práv vůči uživatelům. Rozsah oprávnění kolektivního správce záleží na ujednání stran, nositel práv může svěřit kolektivnímu správci výkon jednotlivého práva, kategorie práv nebo druhů děl, vymežit územní působnost apod. Nositel práv (autor) může pověření k výkonu správy odvolat písemnou výpovědí směřovanou druhé straně takové individuální kolektivní smlouvy (kolektivnímu správci).

Povinně jsou kolektivně spravována práva takových nositelů práv, která prakticky nelze vykonávat individuálně, ať již z administrativních, či ekonomických důvodů. Výčet práv, která jsou povinně spravována prostřednictvím kolektivní správy nalezneme v § 97d autorského zákona, a jedná se např. o právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní či vnitřní potřebu osoby pomocí přístroje k tomu určeného, právo na odměnu za opětný prodej originálu uměleckého díla, právo na přiměřenou odměnu za pronájem díla, a další.

Rozšířená kolektivní správa je upravena v § 97e autorského zákona a umožňuje kolektivnímu správci, aby prostřednictvím hromadné smlouvy vykonával kolektivní správu nejen ke smluvním nositelům práv, nýbrž i ke všem ostatním. Přichází tedy v úvahu jen u takových autorských práv, jež nejsou povinně spravována kolektivním správcem, a jejich podrobný výčet nalezneme v § 97e odst. 4 autorského zákona. Tato úprava má za úkol jednak chránit pasivní autory, kteří neuzavřeli smlouvu ke kolektivní správě za účelem ochrany svých autorských práv, jednak má usnadnit uživatelům příslušného typu děl jejich oprávněné užívání, neboť jim stačí obrátit se na příslušného kolektivního správce, aniž by museli kontaktovat jednotlivé nositele práv.⁷⁹ Typickou situací, kdy se

⁷⁹ SMOLKA, Lucie. *Kolektivní správa v kontextu moderních technologií*. Praha: Leges, 2021. Str. 51.

uplatní rozšířená kolektivní správa, je provozování zvukového záznamu v restauračním zařízení. Provozovatel restauračního zařízení, který chce bavit své zákazníky přehráváním hudby, se může za účelem získání příslušného oprávnění jednoduše obrátit na kolektivního správce, aniž by musel uzavírat licenční smlouvu s každým jednotlivým autorem zvlášť. Nositel práv, který nemá zájem o to, aby jeho dílo bylo předmětem rozšířené kolektivní správy na základě hromadné smlouvy, může jednostranným právním jednáním směřovaným vůči kolektivnímu správci účinky hromadné smlouvy vyloučit, a může si svá práva spravovat sám. Vyloučení díla z rozšířené kolektivní správy musí autor oznámit i uživateli.⁸⁰ Autor však nemůže vyloučit účinky hromadné smlouvy k rozšířené kolektivní správě v případě provozování rozhlasového nebo televizního vysílání díla, uměleckého výkonu, zvukového nebo zvukově obrazového záznamu (§ 97e odst. 2 autorského zákona).⁸¹

Příslušný kolektivní správce dále povinně vykonává správu osiřelých děl ve smyslu § 37a autorského zákona.⁸²

8.3. Správa příjmů vyplývajících z kolektivní správy

Jednou z fundamentálních povinností kolektivního správce je výběr, rozúčtování a výplata autorské odměny, a dále vymáhání nároků nositelů práv na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení z neoprávněného výkonu práv a zdržovacího nároku proti neoprávněnému výkonu kolektivně spravovaných práv.⁸³

Za účelem rozúčtování odměny nositeli práv vypracovává tzv. rozúčtovací řád, který obsahuje způsob rozdělování a pravidla pro výplatu vybraných odměn. Návrh takového rozúčtovacího řádu je povinen kolektivní správce předložit již při

⁸⁰ SMOLKA, Lucie. *Kolektivní správa v kontextu moderních technologií*. Praha: Leges, 2021. Str. 58.

⁸¹ srov. SMOLKA, Lucie. *Kolektivní správa v kontextu moderních technologií*. Praha: Leges, 2021. Str. 52-57.

⁸² § 103 autorského zákona, k osiřelým dílům blíže viz kapitola 4.2.2.4.

⁸³ § 99 a násl. autorského zákona

podání žádosti o udělení oprávnění ke kolektivní správě.⁸⁴ Při rozúčtování odměn je kolektivní správce povinen přihlídnout ke kulturním významu díla nebo výkonu, avšak není oprávněn jakkoli hodnotit kvalitu díla.⁸⁵ Kolektivní správce je povinen vypracovat a vést sazebník odměn za využití předmětů ochrany pod svojí kolektivní správou, pokud není příslušná sazba uvedena přímo v zákoně.⁸⁶ Tento sazebník musí být pravidelně aktualizovaný a veřejně přístupný prostřednictvím svých internetových stránek kolektivního správce. Souhrn sazebníků všech kolektivních správců musí rovněž povinně zveřejňovat ministerstvo kultury České republiky.⁸⁷

Při rozúčtování odměn jednotlivým nositelům práv je podstatné rozlišit, zda byla odměna vybrána adresně, tedy ve prospěch konkrétního nositele práv, jemuž poté náleží (po odečtení nákladů vykonané správy), či neadresně, které nelze přiřadit k užití konkrétního díla. Tyto neadresně vybrané odměny jsou poté rozúčtovány mezi nositele práv odděleně podle různých předem nastavených závazných kritérií v rozúčtovacím řádu, zpravidla jednou ročně.⁸⁸

9. Právní prostředky ochrany autorského práva

Právní prostředky ochrany autorského práva můžeme rozdělit na občanské, správní a trestněprávní. Komplexní úpravu prostředků občanských a správních obsahuje autorský zákon. Podpůrně se na úpravu sporu vyplývajícího z autorskoprávního nároku uplatní občanský soudní řád. Trestněprávní úpravu nalezneme v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní řád (dále jen „trestní řád“).

⁸⁴ § 96 odst. 3 písm. b) autorského řádu

⁸⁵ srov. § 96 odst. 3 písm. b) autorského řádu s MALÁ, Jitka. *Autorem je každý z nás*. Praha: Academia, 2021. Str. 67-68.

⁸⁶ viz Příloha č. 1 autorského zákona: Sazebník odměn při opětném prodeji originálu díla uměleckého, v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a v souvislosti s půjčováním děl

⁸⁷ SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019, s. 321-322.

⁸⁸ MALÁ, Jitka. *Autorem je každý z nás*. Praha: Academia, 2021. Str. 67.

9.1. Občanskoprávní nároky

Právní úprava svěřuje právo domáhat se ochrany svých práv především autorovi samému, a to na základě jeho občanskoprávního nároku vyplývajícího z porušení jeho autorského práva, či v případě, že je jeho právo neoprávněným zásahem ohroženo. V některých v zákoně vymezených případech je pak namísto autora aktivně legitimována k vymáhání nároků osoba, s níž byla uzavřena smlouva o výhradním oprávnění k výkonu práva dílo užit, případně osoba, které je výkon takového oprávnění přiznán zákonem.⁸⁹ Namísto zesnulého autora pak v otázkách ochrany autorských práv majetkových nastupují jeho právní nástupci (dědicové). I po zániku autorských práv majetkových trvá ochrana některých osobnostních práv zesnulého autora – zejména právo na určení autorství, právo na uvedení autora díla při jeho užití, nebo právo, aby bylo dílo použito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. Takové postmortální ochrany autorových osobnostních práv se může dle zákona domáhat pouze osoba autorovi blízká (např. manžel či potomci v přímé linii), právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce.⁹⁰ Pokud bylo autorské dílo vytvořeno více spoluautory, případně pokud autorská práva majetková nabylo více dědiců zesnulého autora, má každý z nich samostatnou aktivní legitimaci k uplatnění nároku na ochranu autorských práv, a to na účet všech ostatních spoluautorů (spoludědiců).⁹¹

Věcně příslušnými k rozhodování autorskoprávních nároků jsou krajské soudy, jak je upraveno v ustanovení § 9 odst. 2 písm. g) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „občanský soudní řád“). Procesní úprava se řídí obecnou právní úpravou sporných soudních řízení obsaženou v témže zákoně. Řízení se pak koná u věcně a místně příslušného soudu, jehož příslušnost se určuje z okolností, které jsou dány při zahájení řízení. Je možné, že místně příslušných soudů bude více, tehdy je možné řízení zahájit u kteréhokoli

⁸⁹ Viz § 41 autorského zákona

⁹⁰ viz § 11 odst. 5 autorského zákona

⁹¹ SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019, s. 251.

z nich. Místně příslušným soudem by tedy v případě uplatňování nároku vyplývajícího z autorského práva byl krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud žalovaného. Obecný soud žalovaného – fyzické osoby, je soud, v jehož obvodu má žalovaný bydliště, případně v jehož obvodu se zdržuje. U fyzických podnikajících osob je obecným soudem okresní soud, v jehož obvodu má podnikatel sídlo podnikání, případně své bydliště. Obecný soud žalovaného – právnické osoby, je okresní soud, v jehož obvodu má své sídlo. Jestliže nelze zjistit bydliště žalovaného ani místo, kde žalovaný zdržuje, případně to lze zjistit jen se značnými obtížemi, pak vycházíme z údaje o místě trvalého pobytu vedené v informačním systému evidence obyvatel.⁹² V případech, kde se v řízení vyskytuje mezinárodní prvek, může být místní příslušnost upravena i přímo aplikovatelným nařízením Evropské unie⁹³ či v jiných pro Českou republiku závazných mezinárodních smlouvách.

Při podání soukromoprávní žaloby k ochraně autorských práv musí být splněny náležitosti vyžadované občanským soudním řádem. Obecné náležitosti podání jsou vyjmenovány v § 42 odst. 4 občanského soudního řádu. Návrh na zahájení řízení dále musí obsahovat označení účastníků, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí z něj být patrné, čeho se navrhovatel domáhá – tzv. *žalobní petit*.⁹⁴ V žalobním petitu žalobce vyjadřuje svůj požadavek vůči žalovanému, který tak ohraničuje předmět řízení. Podle druhu žalobního návrhu můžeme rozlišit různé druhy žalob – žaloby na splnění povinností, žaloby určovací, žaloby zdržovací, žaloby na odstranění následků, žaloby na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, žaloby na náhradu škody, žaloby na vydání bezdůvodného obohacení, apod.⁹⁵

⁹² §§ 84-86 občanského soudního řádu

⁹³ zejména NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

⁹⁴ Zvláštní obligatorní náležitosti viz § 79 odst. 1 občanského soudního řádu

⁹⁵ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. Str. 141-149.

9.1.1. Předběžná opatření

Významným prostředkem napomáhajícím ochraně autorskoprávních nároků jsou tzv. *předběžná opatření*⁹⁶, jejichž zákonná úprava je rovněž obsažena v občanském soudním řádu. Jedná se o rozhodnutí prozatímního charakteru, které má chránit navrhovatele, v tomto případě autora či jinou osobu, která je oprávněna k výkonu autorských práv.

Řízení o předběžném opatření se zahajuje zpravidla na návrh, a příslušným soudem je rovněž krajský soud. V případě rušení práva autora mohou být naplněny předpoklady pro nařízení předběžného opatření, spočívající v příkazu, aby účastník složil peněžitou částku nebo věc do úschovy soudu, nenakládal s určitými věcmi nebo právy, něco vykonal, případně se zdržel určitého jednání, jímž potenciálně zasahuje do práv autora, nebo aby něco snášel – např. aby se zdržel dalšího neoprávněného rozšiřování díla či jeho jiné užívání. Předseda soudu pak navrhovatele vyzve, aby ve stanovené lhůtě podal návrh na zahájení řízení na ochranu jeho práv.

O uložení předběžného opatření rozhoduje předseda senátu bez jednání a slyšení účastníků, a to vzhledem k hrozbě nebezpečí z prodlení, bezodkladně (nejpozději do 7 dnů). Neprovádí se tedy dokazování, nýbrž soud musí být z předložených podkladů o rozhodných skutečnostech vedoucích rozhodnutí přesvědčen (skutečnosti jsou řádně osvědčeny). Navrhovatel je povinen k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by mohla vzniknout předběžným opatřením, složit soudu jistotu ve výši 10 000 Kč. Pokud předseda soudu vzhledem k okolnostem případu dojde k závěru, že taková výše jistoty nepostačuje k zajištění náhrady škody, může navrhovateli uložit povinnost složit do úschovy soudu doplatek jistoty.⁹⁷

⁹⁶ Viz § 74a občanského soudního řádu

⁹⁷ § 75b občanského soudního řádu

Soud o předběžném opatření rozhoduje usnesením, proti němuž je možné se odvolat. Usnesení, jímž bylo rozhodnuto o uložení předběžného opatření, je vykonatelné jeho vyhlášením, případně doručením⁹⁸.

9.1.2. Zajištění předmětu důkazního prostředku

Občanský soudní řád obsahuje zvláštní úpravu v případech zajištění předmětu důkazního prostředku v souvislosti s ochranou práv vyplývajících z duševního vlastnictví, kam spadají i autorská práva. Důvodem pro nařízení zajištění důkazu je zejména obava, že důkaz již později nebude možné vůbec provést, nebo jej bude možné provést jen s velkými obtížemi.

Pokud tedy navrhovatel osvědčí porušení autorského práva, lze na příkaz soudu zajistit:

- zboží či přiměřený vzorek zboží, jehož výrobou mohlo být porušeno právo z duševního vlastnictví,
- materiál a nástroje, které byly použity k výrobě nebo rozšiřování takového zboží,
- dokumenty týkající se takového zboží.

Zajištění důkazu může provést i notář či exekutor zápisem o skutkovém ději nebo o stavu věci, jestliže notář (exekutor) byl přítomen skutkovému ději nebo jestliže notář (exekutor) osvědčil stav věci.⁹⁹

Rovněž za účelem zajištění náhrady škody v případě návrhu k zajištění předmětu důkazního prostředku může předseda senátu uložit navrhovateli složení jistoty, a to vzhledem k okolnostem případu až do výše 100 000 Kč.

Dále pak soud postupuje obdobně, jako v případě rozhodování o předběžném opatření (viz §§ 78b až 78g občanského soudního řádu).

⁹⁸ § 76d občanského soudního řádu

⁹⁹ § 78a občanského soudního řádu

9.1.3. Ochrana autorského práva podle autorského zákoníku

Hmotněprávní základ autorskoprávní ochrany je upraven přímo v autorském zákoně, a to v §§ 40 až 45.

Ochrana poskytovaná autorským zákonem nevylučuje souběžnou ochranu stanovenou zvláštními právními předpisy.¹⁰⁰ V jednotlivém případě tak může být autor, potažmo jeho dílo, chráněno jak z hlediska autorského zákona, tak z hlediska jiných norem, např. občanského nebo trestního zákoníku.

9.1.3.1. Určovací nárok

Základním nárokem autora je nárok na určení, že je autorem (či spoluautorem) konkrétního autorského díla. K osobě autora blíže pojednává kapitola 4.4. této práce. Nárok osobovat si autorství je jedním ze základních osobnostních práv autora.¹⁰¹

Určení, zda je osoba skutečným autorem díla, je zásadní předběžnou otázkou při rozhodování o všech ostatních autorskoprávních nárocích. Určení autorství s sebou vedle základního uznání či slávy autora ze strany veřejnosti může nést i značný hospodářský prospěch. I proto jsou takové soudní spory často medializované a hojně sledované.¹⁰²

Právo domáhat se žalobou svého autorství je však omezeno obecným omezením určovacích žalob podle § 80 občanského soudního řádu tak, že se jej lze domáhat žalobou jen tehdy, svědčí-li navrhovateli naléhavý právní zájem.

¹⁰⁰ § 105 autorského zákona

¹⁰¹ Viz kapitola 4.6.1.

¹⁰² Jako příklad značně medializovaného soudního procesu je spor o autorství úvodního kytarového motivu k písni Stairway to Heaven z roku 1971 od skupiny Led Zeppelin napsaný muzikantem Jimmi Pagem. V roce 2014 se k autorství přihlásil zmocněnec údajného autora díla Randy Wolfea, neboť se úvodní kytarového sóla známé písně až nápadně podobalo melodii jeho písně Taurus vzniklé v šedesátých letech. Dle serveru aktualne.cz vydělala píseň Stairway to Heaven celosvětově od svého vzniku přes 12 miliard korun. V případě úspěchu by měl tedy žalobce nárok na mnohamilionové odškodné. Soudní spor vedený ve Spojených státech amerických byl nakonec po 6 letech rozhodnut ve prospěch skupiny Led Zeppelin. V České republice je z poslední doby známý případ sporu z roku 2019 o autorství loga hodinek značky Prim.

Ačkoli je osoba autora díla nedotknutelná a nikdo si nesmí osobovat autorství k cizímu dílu, existuje regulativ ze strany státu k vyloučení marginálních žalob a předcházení zbytečného zatěžování soudů. Lze si rozumně dovodit, že soudní ochrany nepožívá každý výtvor lidské činnosti, ale pouze takový, který vykazuje určitou hodnotu, zpravidla peněžní. Nelze si soudně nárokovat autorství k bezvýznamnému dílu (např. výtvor dítěte ve školce, žertovný verš, apod.). Pojem naléhavý právní zájem však není v zákoně definován a jeho výklad je ponechán judikatuře a rozhodovací praxi soudů.

Určení autorství se může soudně domáhat pouze samotný autor, a ani po jeho smrti si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu. K postmortální soudní ochraně autorství jsou aktivně legitimovány osoby autorovi blízké, právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce. Naopak toto právo nepřechází na osobu, která nabyla výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít smluvně, nebo které je výkon tohoto oprávnění svěřen zákonem.¹⁰³

Autorský zákon zavádí vyvratitelnou právní domněnku, že autorem je fyzická osoba, jejíž jméno je uvedeno na díle, případně je u díla uvedeno v seznamu předmětů ochrany, jenž je veden příslušným kolektivním správcem. Tato zákonná domněnka autorství se uplatní i tehdy, kdy je namísto pravého jména autora na díle uveden pseudonym, pokud tento pseudonym nevzbuzuje pochybnosti o totožnosti autora.¹⁰⁴

9.1.3.2. Zdržovací nárok

Autor, případně jiná oprávněná osoba¹⁰⁵, se může dále domáhat zákazu neoprávněného zásahu do svého práva, a to i v případě, že zásah pouze hrozí, či hrozí jeho opakování. Zdržovací nárok se uplatňuje tzv. zdržovací žalobou. V době podání zdržovací žaloby, resp. v době rozhodování o ní, musí neoprávněný zásah trvat. Jde o typickou žalobu v oblasti autorského práva. Může

¹⁰³ Srov. § 11 odst. 5 a § 41 autorského zákona

¹⁰⁴ Viz § 6 autorského zákona

¹⁰⁵ viz § 41 autorského zákona

se jednat například o vyhrazení se proti neoprávněné výrobě, neoprávněnému obchodnímu odbytu, dovozu či vývozu originálu, rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněnému sdělování díla veřejnosti, či neoprávněné propagace.¹⁰⁶ Autor se rovněž může domáhat zákazu poskytování služby, která je využívána třetími osobami k porušování nebo ohrožování práva autora. Typicky se jedná o provozování internetových uložišť, kam je možné nahrát neoprávněně získané rozmnoženiny ať už děl hudebních, filmových či knižních, a kde tyto nelegální kopie mohou být staženy neurčitým počtem dalších uživatelů, čímž dochází k porušování autorského práva a může dojít ke značným ztrátám na zisku.¹⁰⁷

9.1.3.3. Nárok na informace

Dalším nárokem autora (či oprávněné osoby) je nárok na sdělení údajů, jakým způsobem bylo autorské dílo neoprávněně užito, jaký je původ neoprávněně zhotovované rozmnoženiny či napodobeniny díla, o její ceně, a o rozsahu a způsobu jejího užití.¹⁰⁸ Autor má dále nárok na sdělení údajů o osobách, které se účastnily neoprávněného užití díla, a rovněž na informace o skutečnostech, které jsou pro autora podstatné z důvodu uplatňování práv na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla a práv na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu.¹⁰⁹

Tohoto práva na výše uvedené informace se autor (oprávněná osoba) může domáhat vůči osobě, která:

- neoprávněně zasáhla do jeho práva nebo jej ohrozila,
- disponuje s neoprávněnou rozmnoženinou či napodobeninou díla, pokud ji držela za účelem hospodářského prospěchu,
- využívala či poskytovala službu zasahující či ohrožující autorská práva za účelem hospodářského prospěchu,

¹⁰⁶ § 40 odst. 1 písm. b) autorského zákona

¹⁰⁷ v České republice je známý např. server uloz.to či webshare.cz

¹⁰⁸ § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona

¹⁰⁹ Viz § 24 a 25 autorského zákona

- byla označena za osobu, která se účastnila pořizování, výroby nebo distribuce rozmnoženiny díla anebo poskytování služeb, které neoprávněně zasahují do autorských práv,
- je povinnou osobou v případě dalšího prodeje originálu uměleckého díla nebo v případě rozmnožování díla pro osobní či vnitřní potřebu.

Dále lze pod nároky autora na informace zařadit právo autora požadovat informace od Celní správy České republiky, o obsahu a rozsahu dovozu či vývozu určitých typů zboží. Jedná se o zboží, které je rozmnoženinou autora díla (případně jeho zvukovým nebo obrazovým záznamem), nenahraný nosič, přístroj ke zhotovení záznamů díla nebo tiskových rozmnoženin, anebo zařízení, výrobky či součástky, které jsou uváděny na trh za účelem obcházení účinných technických prostředků ochrany autorského díla. Autor má za účelem zjištění oprávněnosti dovozu takového zboží na území České republiky rovněž právo nahlížet do celních dokumentů v rozsahu nezbytném pro uplatňování svých práv. Tyto informace může požadovat nejenom sám autor, nýbrž i příslušný kolektivní správce, případně i právnická osoba oprávněná hájit zájmy autorů nebo osoby vykonávající oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu nebo výhradní oprávnění ze smlouvy.¹¹⁰

9.1.3.4. Nárok odstraňovací

Nárok odstraňovací, někdy zvaný též restituční, slouží k napravení neoprávněného zásahu do práv autora zpravidla v okamžiku, kdy již nehrozí zásah do jeho práv. Autor může požadovat zejména stažení neoprávněné rozmnoženiny či napodobeniny díla, výrobku, nebo zařízení z trhu, může požadovat zničení těchto rozmnoženin či napodobenin, a může rovněž požadovat zničení nebo odstranění materiálů a nástrojů použitých k výrobě neoprávněně zhotovených rozmnoženin či napodobenin. V praxi může jednat např. o požadavek stažení a zničení neoprávněně zhotovených kopií hudebních nosičů, odstranění nelegálně umístěného filmového díla na internetovém serveru,

¹¹⁰ § 42 autorského řádu

ze kterého je možné jej volně stáhnout. Opatření, které by vyplývalo z restitučního nároku, však vždy musí být přiměřené závažnosti porušení práva, přičemž se musí přihlížet k zájmům třetích osob jednajících v dobré víře (zejména spotřebitele).

9.1.3.5. Nárok na přiměřené zadostiučinění

Pod pojmem nemajetková újma v rovině autorského práva můžeme hovořit např. o poškození pověsti či dobrého jména autora, ztrátě důvěryhodnosti autora, apod. v důsledku porušení autorských práv. V případě, že došlo ke vzniku nemajetkové újmy v příčinné souvislosti s porušením práv autora, má autor právo požadovat poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (satisfakci). Rozlišujeme satisfakci morální a materiální. Zadost se tak může autorovi dostat jednak omluvou, a jednak zadostiučiněním v penězích, pokud by se omluva nejevila jako dostatečné řešení. Při stanovení výše peněžního zadostiučinění soud přihlédne k okolnostech případu, zejména k závažnosti vzniklé újmy, a dalším okolnostem zásahu do autorova práva. Je tak na uvážení soudce, aby posoudil míru přiměřenosti výše peněžního zadostiučinění, tedy zda vyhoví požadavku vyjádřeném v žalobním návrhu žalobce, či přizná částku nižší. Profesor I. Telec se dokonce domnívá, že soudce může přiznat poškozenému i vyšší peněžní zadostiučinění, nežli sám žádal ve svém žalobním petitu.¹¹¹ Otázka vyčíslení takové nemajetkové újmy je složitější, než vyčíslení majetkové újmy, kde je hodnota věci relativně snadno zjistitelná, případně ocenění poškození zdraví nebo života člověka, ke kterému existuje metodika výpočtu.¹¹² Autor se s narušitelem práv může dohodnout i mimosoudně dohodou o narovnání. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že právo na zadostiučinění není totéž, co právo na náhradu škody, neboť se jedná o dva odlišné nároky, které mohou vystupovat i vedle sebe.

¹¹¹ TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. Právní praxe. Str. 127.

¹¹² viz Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku) vydanou Nejvyšším soudem, ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. Cpjn 14/2014, uveřejněnou pod č. 63/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, není závazná, funguje jako doporučení pro rozhodovací praxi

9.1.3.6. Nárok na zveřejnění rozsudku

Za zvláštní formu morálního zadostiučinění můžeme považovat i nárok na zveřejnění rozsudku. Autor, který se úspěšně dovolal svých autorských práv, může na účastníkovi, který ve sporu neuspěl, požadovat, aby byl na jeho náklady zveřejněn příslušný rozsudek. Toto právo přiznává autorovi soud, který dle okolností může určit i v jakém rozsahu bude rozsudek uveřejněn, v jaké formě a jakým způsobem.¹¹³

Může se tak stát např. uveřejněním v místních i celostátních novinách, podle závažnosti sporu.

9.1.3.7. Nárok na náhradu škody

Ohledně nároku na náhradu škody autorský zákon odkazuje na jiný právní předpis. Obecnou úpravu nalezneme v občanském zákoníku v hlavě III, část Závazky z deliktů, Náhrada majetkové a nemajetkové újmy.

Škodou se v občanském právu rozumí majetková újma, a zahrnuje v sobě jednak skutečnou škodu (ztrátu na majetku), a také ušlý zisk. Tato majetková újma je ocnitelná v penězích. Povinnost nahradit škodu vychází z předpokladu existence příčinné souvislosti mezi vznikem škody a porušením povinnosti, která může být vyžadována buď zákonem, nebo smlouvou. V případě porušení zákonné povinnosti zákon vyžaduje tzv. *zavinění*. Jedná se o vnitřní psychický stav škůdce k jednání a jeho následkům, právní teorie rozlišuje formy zavinění: přímý úmysl, nepřímý úmysl, vědomá nedbalost a nevědomá nedbalost.¹¹⁴ V případě způsobení škody porušením zákonné povinnosti se uplatní tzv. domněnka nedbalosti, tedy má se za to, že byla škoda způsobena z nedbalosti, což postačí k občanskoprávní povinnosti škůdce nahradit škodu. Škůdce se pak může z této povinnosti vyvinít (*exkullovat*), pokud soudu prokáže, že porušení povinnosti

¹¹³ § 40 odst. 3 autorského zákona

¹¹⁴ k tomu blíže DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 356, 364

nezavinil.¹¹⁵ Škoda může dále vzniknout z důvodu porušení povinnosti sjednané smlouvou mezi autorem a druhou stranou, typicky licenční smlouvou. V případě povinnosti nahradit škodu vzniklou v důsledku porušení smluvní povinnosti se nevyžaduje zavinění škůdce. Povinnosti nahradit škodu se může škůdce zprostit pouze prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti bránily mimořádné nepředvídatelné a nepřekonatelné překážky, které vznikly nezávisle na jeho vůli (tzv. možnost liberace z důvodu *vis maior* – vyšší moci)¹¹⁶. Pokud byla škoda způsobena více než jednou osobou, mají na základě principu solidarity škůdců povinnost nahradit škodu všichni společně a nerozdílně. Poškozený tak může požadovat nahrazení škody po všech škůdcích po částech, ale i celé náhrady škody po jednom z nich.¹¹⁷

Škoda se v ideálním případě nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Pokud to není možné, případně pokud to žádá poškozený, hradí se škoda v penězích.

V případě vzniku škody vyplývající z porušení autorského práva má autor možnost se namísto skutečně ušlého zisku (který nemusí být snadné vyčíslit) domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, kterou by byl mohl získat za udělení příslušné licence v době neoprávněného nakládání s dílem.

Typickým důvodem žaloby na náhradu škody vzniklé při porušení autorského práva může být ztráta zisku společností vyvíjejících počítačový software, který se v důsledku počítačového pirátství volně šíří mezi uživatele, kteří pak nemusí kupovat originální produkt.

9.1.3.8. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení

V případě nároku na vydání bezdůvodného obohacení autorský zákon rovněž odkazuje na jiný právní předpis. Obecnou úpravu nalezneme v občanském zákoníku v hlavě IV, Bezdůvodné obohacení §§ 2991 – 3005.

¹¹⁵ tzv. důkaz o nedostatku nedbalosti, viz DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 364

¹¹⁶ DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 366

¹¹⁷ podrobněji viz §§ 2915 až 2919 občanského zákoníku

Zákaz bezdůvodného obohacení na úkor druhých lze považovat za jeden z obecných právních zásad. Proto ten, kdo se na úkor druhého bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat to, oč se obohatil. Spravedlivý důvod se hodnotí jednak z pohledu existence či neexistence právního důvodu obohacení, jednak i z pohledu zásad morálního a slušného života. Občanský zákoník uvádí demonstrativní příklady, kdy jde o bezdůvodné obohacení:

- plnění bez právního důvodu (tedy právní důvod neexistuje od samého počátku, např. neplatnost smlouvy z důvodu nedodržení formy vyžadované zákonem, kupříkladu uzavření výhradní licenční smlouvy ústně),
- plnění z právního důvodu, který odpadl (např. u rozvázání smlouvy z důvodu uplynutí doby, na kterou byla smlouva uzavřena),
- protiprávní užití cizí hodnoty (obohacení získané z nepoctivého zdroje, např. trestnou činností),
- tím, že za obohaceného bylo plněno něco, co měl plnit sám.

Občanský zákoník opět upřednostňuje vydání bezdůvodného obohacení formou uvedení v předchozí stav, což prakticky může spočívat ve vydání toho, co obohacený neoprávněně získal. Pokud to není možné, přichází na řadu poskytnutí náhrady v penězích ve výši obvyklé ceny. Pokud bylo plněno recipročně, může každá strana žádat vrácení toho, co plnila. Při určování toho, co vše a v jakém případě má být vráceno, rozlišujeme obohacení v dobré víře (pocitivý příjemce) a ve zlé víře (nepocitivý příjemce). Pocitivý příjemce vydá, co bezdůvodným obohacením nabyl, avšak nanejvýš v rozsahu, v jakém obohacení při uplatnění práva trvá. Nepocitivý příjemce má oproti tomu povinnost vydat vše, co bez důvodu nabyl, včetně plodů a užitků, a dále má povinnost nahradit užitek, který by ochuzenému vznikl, kdyby k bezdůvodnému obohacení nedošlo.

Autorský zákon pak obsahuje speciální úpravu ohledně nároku autora domáhat se vrácení bezdůvodného obohacení vzniklého při neoprávněném nakládání s dílem bez příslušné licence. V takovém případě autorský zákon stanoví, že výše bezdůvodného obohacení činí dvojnásobek odměny, která by

byla za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem obvyklá.¹¹⁸

9.2. Trestněprávní ochrana

Závažnější porušení autorských práv může rovněž naplnit znaky trestného činu. Úpravu trestných činů proti autorskému právu nalezneme v hlavě VI, díl 4 Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu v zákoně č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“). Jde o dvě skutkové podstaty - § 270 Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, a § 271 Padělání a napodobení díla výtvarného umění.

Dle § 270 trestního zákoníku *„Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.“* Dle kvalifikované skutkové podstaty bude pachatel potrestán trestem odnětí svobody v délce šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty v případě, že čin vykazuje znaky obchodní činnosti nebo podnikání, nebo získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo je způsobena značná škoda, nebo pokud se jedná o čin značného rozsahu. V případě, že pachatel získá trestným činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí škodu velkého rozsahu, nebo pokud se dopustí takového činu ve velkém rozsahu, bude potrestán trestem odnětí svobody v délce tří až osmi let.

Dle § 271 trestního zákoníku *„Kdo padělá výtvarné autorské dílo nebo napodobí výtvarný projev jiného autora v úmyslu, aby nové dílo bylo považováno za původní dílo takového autora, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta,*

¹¹⁸ § 40 odst. 4 věta druhá autorského zákona

zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“ Dle kvalifikované skutkové podstaty bude pachatel potrestán trestem odnětí svobody na jeden rok až šest let, pokud takový čin spáchá jako člen organizované skupiny, případně pokud pro sebe nebo pro jiného získá značný prospěch, nebo se dopustí takového činu ve značném rozsahu. Trestem odnětí svobody v délce tři léta až deset let bude potrestán pachatel, který takovým činem získá pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo se takového činu dopustí ve velkém rozsahu.

Škoda či prospěch nikoli nepatrný odpovídá částce nejméně 10 000 Kč, značný prospěch či škoda je částka vyšší než 1 000 000 Kč, škoda či prospěch velkého rozsahu odpovídá částce vyšší než 10 000 000 Kč.¹¹⁹

9.3. Přestupky

Přestupky představují méně závažné případy porušení autorských práv, které nenaplňují znaky trestného činu, tedy nedosahují dostatečné společenské škodlivosti, neboť jde o zpravidla o nepatrný zásah do autorských práv.¹²⁰ Původně byly přestupky v oblasti autorského práva upraveny zákonem č. 200/1990, o přestupcích, a byly zařazeny pod přestupky na úseku kultury, který však byl k 30.6.2017 zrušen, a úprava autorskoprávních přestupků byla značně rozšířena a zařazena přímo do autorského zákona do hlavy VI Přestupky. Rovněž byly významně navýšeny možné sankce, neboť zákon o přestupcích umožňoval v případě přestupku na poli autorských práv uložit pokutu do maximální výše 15 000 Kč, což se zdá vzhledem k dnešním poměrům naprosto nedostačující.

Autorský zákon rozlišuje, zda je přestupek spáchán fyzickou osobou, nebo právnickou či podnikající fyzickou osobou, a dále upravuje přestupky, které může spáchat kolektivní správce nebo nezávislý správce práv.

Dle § 105a a § 105b autorského zákona se přestupku dopustí osoba, která neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový

¹¹⁹ § 138 trestního zákoníku

¹²⁰ srov. § 12 odst. 2 a § 13 trestního zákoníku

záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání, tiskovou publikaci nebo databázi. Za takový přestupek je možno uložit pokutu až do výše 150 000 Kč. Přestupku se dopustí rovněž ten, kdo obchází nebo jinak maří účinné technické prostředky ochrany práv autorského díla, nakládá se zařízeními či výrobky sloužící k obcházení technických prostředků ochrany autorských práv, nebo poskytuje takové služby. Přestupku se dopustí i ten, kdo porušuje autorská práva tím, že odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, případně takové dílo dále rozšiřuje.¹²¹ Přestupek páchá i taková osoba, která se účastní prodeje originálu uměleckého díla a nesplní oznamovací povinnosti podle § 24 odst. 6 autorského zákona. Těchto přestupků se mohou dopustit i osoby právnické a podnikající fyzické osoby [§ 105b odst. 1 písm. a), až c)]. Za výše uvedené přestupky je možné pachateli přestupku uložit pokutu do 100 000 Kč. Pachatelem výše uvedených přestupků může být osoba fyzická, osoba právnická i fyzická osoba podnikající.

Právnické a fyzické podnikající osoby dále mohou spáchat přestupek tím, že vykonávají kolektivní správu bez příslušného oprávnění, nesplní oznamovací povinnost ministerstvu podle § 101f odst. 2 autorského zákona, nebo se jako osoba, která hodlá vykonávat činnost nezávislého správce práv, nepřihlásí k evidenci ministerstvu. Za tyto přestupky je možné uložit pachateli přestupku pokutu ve výši do 500 000 Kč, respektive do 50 000 Kč, či do 150 000 Kč, podle přestupku.

V § 105ba autorského zákona dále nalezneme výčet přestupků jichž se může dopustit kolektivní správce a v § 105bb nezávislý správce práv.

Podle autorského zákona je příslušným k projednání přestupku v přenesené působnosti buď obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož územním obvodu byl přestupek spáchán, nebo ministerstvo. Pokuty jsou pak vymáhány orgánem, který je uložil.

¹²¹ § 44 odst. 1 autorského zákona

9.4. Vymáhání práv duševního vlastnictví orgány Celní správy České republiky

Orgány Celní správy České republiky mají vedle povinnosti vyhovět požadavku autora o sdělení informací a nahlížení do celních dokumentů v souvislosti s dovozem a vývozem zboží ve smyslu § 42 autorského zákona¹²² svěřeny do své působnosti i další opatření sloužící k ochraně práva duševního vlastnictví, potažmo autorského práva. Tato působnost jim byla svěřena zákonem č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví (dále jen „zákon č. 355/2014 Sb.“), který odkazuje na Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003.¹²³

Ve smyslu § 5 tohoto zákona je zakázáno nakládat se zbožím, které porušuje právo duševního vlastnictví, tedy např. i s neoprávněnými rozmnoženinami autorských děl apod. Nakládáním se zbožím se rozumí např. vývoz, dovoz, přeprava i držení zboží, pokud se tak neděje pro osobní potřebu fyzické osoby. Orgány Celní správy České republiky, respektive celní úřady, při výkonu své působnosti mohou přijímat v součinnosti s oprávněnou osobou¹²⁴ opatření na vnitrostátním trhu nebo při celním dohledu, které spočívají zejména v zadržení nebo zničení zboží podezřelého z porušení práva duševního vlastnictví, a dále rozhodují v řízeních o přestupcích spáchaných v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví.

Dle § 31 odst. 1 písm. a) zákona č. 355/2014 b. se přestupku dopustí ten, kdo nakládá se zbožím porušujícím právo duševního vlastnictví. V řízení o přestupku může celní úřad uložit pokutu ve výši až 1 000 000 Kč, spáchá-li přestupek fyzická

¹²² blíže viz kapitola 9.1.3.3.

¹²³ právem duševního vlastnictví se rozumí mimo jiné i autorské právo nebo jakékoli související právo stanovené vnitrostátními nebo unijními právními předpisy, viz § 4 zákona č. 355/2014 Sb., který odkazuje na Článek 2 odst. 1 písm. c) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003,

¹²⁴ tj. osoba, která je oprávněna vymáhat právo duševního vlastnictví podle zákona upravujícího vymáhání práv z průmyslového vlastnictví nebo autorského zákona (§ 7 zákona č. 355/2014 Sb.)

osoba, a pokutu až 10 000 000 Kč, je-li pachatelem fyzická osoba podnikající či právnická osoba. Řízení o přestupku dle § 31 odst. 1 písm. a) je možné zahájit pouze v návaznosti na předchozí soudní řízení, kterým bylo pravomocně rozhodnuto, že bylo porušeno právo duševního vlastnictví (resp. autorské právo).

9.5. Rozhodčí řízení

Autorská práva nemusí být vymáhána pouze prostřednictvím soudu jako státní instituce, nýbrž i prostřednictvím rozhodčího řízení. To je v České republice upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Jedná se o smluvní způsob řešení sporů, a to jak za účelem řešení sporů již vzniklých, tak s cílem jejich předcházení. Strany rozhodčí smlouvy se mohou dohodnout, že majetkové spory mezi nimi má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud, tedy nezávislá a nestranná instituce odlišná od soudu. Rozhodčí smlouva vyžaduje obligatorně písemnou formu, jinak je neplatná. Zákon zakazuje uzavření rozhodčí smlouvy mezi podnikatelem a spotřebitelem v zájmu ochrany spotřebitele jako slabší strany. Pokud je rozhodčí smlouva sjednána za účelem řešení již vzniklého sporu, hovoříme o právním jednání jako o smlouvě o rozhodci. Pokud má smluvní ujednání sloužit k řešení případných v budoucnu vzniklých sporů, jedná se o tzv. rozhodčí doložku, která bývá součástí jiného smluvního ujednání, typicky např. licenční smlouvy. Rozhodcem pak může být občan České republiky, který je zletilý, bezúhonný a plně svéprávný. Rozhodce či rozhodčí soud rozhoduje vydáním rozhodčího nálezu, případně usnesením, pokud se nevydává rozhodčí nález.

Příkladem sporu, který je možné vymáhat před rozhodčím soudem jsou spory o náhradu škody způsobené porušením autorských práv, nebo spory o vyplacení odměny za poskytnutí autorských práv v licenční smlouvě. Rozhodčí řízení naopak nelze využít pro spory o řešení otázky autorství či určení spoluautorských podílů, neboť se nejedná o majetkový spor.¹²⁵

¹²⁵ VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. Str. 154.

V České republice je zřízen stálý Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, jehož si strany mohou vybrat, aby rozhodl jejich spor. Výhodou rozhodčího řízení před rozhodčím soudem oproti běžným soudům je rychlejší řešení sporu, menší formálnost, dobrá vykonatelnost rozhodčích nálezů a předem známá výše nákladů sporu.¹²⁶ Rozhodčí nález je rovněž využitelný exekučním titulem pro zahájení exekučního řízení v případě, že by povinná strana rozhodnutí rozhodčího soudu nerespektovala.¹²⁷

Česká republika je v rámci mezinárodního práva vázána Úmluvou o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (dále jen "Newyorská úmluva"), která byla uzavřena v New Yorku dne 10.6.1958 a v současné době má 156 smluvních států.¹²⁸ Newyorská úmluva stanoví podmínky výkonu a uznání cizích rozhodčích nálezů na území smluvních států, aby byla zajištěna jejich přeshraniční vymahatelnost.

9.6. Mediace

Mediace je další smluvní možností mimosoudního řešení sporů, a to i sporů týkajících se autorských práv. Výkon a účinky mediace prováděné zapsanými mediátory upravuje zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o mediaci“). Mediací rozumíme postup řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, jejichž úkolem je podpora komunikace mezi osobami v konfliktu zúčastněnými, za účelem smírného řešení konfliktu a uzavření dohody. Za tímto účelem strany konfliktu uzavírají s mediátorem (mediátory) tzv. smlouvu o provedení mediace. Mediací je možné řešit různorodé spory mezi zúčastněnými stranami, např. spory vzniklé z porušení smlouvy, sporu o vydání bezdůvodného obohacení apod.

¹²⁶ *O Rozhodčím soudu* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.soud.cz/o-rozhodcim-soudu>

¹²⁷ viz § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

¹²⁸ *Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/mezinarodni-organizace-a-obchod/uncitral/newyorskaumluva/umluva-o-uznani-a-vykonu-cizich-rozhodcich-nalezu--223273/>

10. Jiné prostředky ochrany autorských práv

Ochrana autorských práv samozřejmě nemusí zůstat jen v právní rovině. K fyzické ochraně autorských děl mohou sloužit rozličné technologie, které mají za úkol zabránit jejich nelegálnímu šíření, padělání či kopírování. V takovém případě hovoříme o účinných technických prostředcích ochrany práv.¹²⁹ Za takové prostředky považujeme jakoukoli technologii, zařízení nebo součástku, jež má sloužit k zabránění nebo omezení neoprávněnému nakládání s dílem, které by vedlo k porušování autorských práv, např. kódování, šifrování či jiná úprava zabraňující neoprávněnému rozmnožování díla.¹³⁰ Může se jednat např. o umístění vodoznaku na fotografii, aby nedošlo k jejímu zneužití, softwarové zabezpečení počítačových programů, které k jejich použití vyžaduje např. unikátní heslo nebo certifikát, apod.

V souvislosti s technickým řešením zabezpečení autorských děl dále hovoříme o elektronické informaci o správě práv k dílu, která zahrnuje jakoukoli informaci určenou autorem, která má za cíl identifikovat dílo či autora, nebo podávat informaci o způsobech a podmínkách použití díla, případně jakákoli čísla nebo kódy, které takovou informaci představují.¹³¹

¹²⁹ srov. §§ 43 autorského zákona

¹³⁰ uvedená definice je v souladu se směrnicí Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0024&from=EL>

¹³¹ srov. § 44 autorského zákona

11. Závěr

Cílem práce bylo analyzovat současnou právní úpravu ochrany autorských děl a předložit ucelený základní přehled této problematiky zasazený do českého právního prostředí s akcentem na rozbor jejich zákonných omezení a limitů, a právních prostředků jejich ochrany. V práci je rozebrána jak úprava hmotněprávní, tak procesní, obě jsou pro lepší srozumitelnost doprovázené příklady.

V úvodu byla nastíněna stručná historie vývoje úpravy autorského práva především na území České republiky. Další kapitola je věnována pramenům autorskoprávní ochrany, jež rozděluje na vnitrostátní, evropské a mezinárodní. Dále následuje kapitola vymezující základní pojmy používané v této práci. Podrobněji je popsán zejména pojem autorské dílo, jako předmět ochrany autorského práva, jež je hlavním tématem této práce. Mezi zvláštními druhy autorského díla je zařazen i obsáhlejší výklad relativně nového institutu osiřelého díla. Prostor je věnován i pojmu autor a vymezení jeho autorských práv osobnostních i majetkových.

Základním limitem uplatňování ochrany majetkových práv autorských je doba, po kterou ze zákona trvají. Historicky je tato doba neustále prodlužována, až do současně, poměrně nově nastaveného pravidla, že majetková práva autorská trvají po dobu autorova života a dále 70 let po jeho smrti. Tato úprava vychází ze snahy o sjednocení právní úpravy na úrovni členských států Evropské unie na nejvyšší stupeň ochrany. Fakticky tak většinu autorských děl nelze bez svolení autora nebo jeho dědiců užívat déle než 100 let od jejich vzniku. Jsem toho názoru, že takto nastavená doba je zbytečně dlouhá, neboť zájem veřejnosti na užití díla přirozeně s plynutím času klesá a ekonomický potenciál, které pro autora či dědice představuje možnost udělení licence pro užití díla, je prakticky vyčerpán mnohem dříve. Jako přijatelné řešení navrhuji zkrácení doby trvání majetkových práv autorských na dobu 50 let, jak ostatně i předpokládá mezinárodní právo.

Dalším limitem autorskoprávní ochrany, jemuž se věnuje tato práce, jsou instituty volného užití a zákonných licencí. V současné době zákon upravuje značné množství výjimek z ochrany autorského práva, které se snaží balancovat

mezi oprávněnými zájmy autora a zájmem veřejnosti na užití autorských děl i bez výslovného svolení autora. Pozitivně hodnotím nedávné umožnění ekonomického využití osiřelých děl. Ztotožňuji se s římskoprávním heslem *vigilantibus iura* a jsem toho názoru, že pokud existuje zájem potenciálních uživatelů na využití osiřelého díla, převažuje tento zájem nad zájmy autora (či jiného nositele práv), který svých práv nedbá. V zákoně nastavená ochrana osiřelých děl příslušným kolektivním správcem shledávám naprosto dostatečnou.

Práce dále obsahuje zamyšlení nad otázkou zákonného svolení k volnému užití díla pro osobní (vnitřní) potřebu, aniž by se zákon zajímal o legalitu zdroje, z něhož si osoba dílo opatřila. Toto hodnotím jako nedbalost zákonodárce a vítám závěry nedávné judikatury Soudního dvora Evropské unie, které takové využití díla odsuzují jako protiprávní, respektive nenaplnující podmínky volného užití díla. V české společnosti bohužel přetrvává značná neinformovanost ohledně autorskoprávní ochrany především v prostředí digitálních sítí. Dle mého názoru by měl zákonodárce k této problematice zaujmout jasné stanovisko, které bude promítnuto i do stávající právní úpravy, a bude rovněž příslušnými úřady důsledně vymáháno.

Dále se práce věnuje problematice smluvních licencí a kolektivní správy.

Závěr práce je věnován praktickým způsobům ochrany autorského práva. Jsou zde rozebrány jednotlivé občanskoprávní nároky upravené v autorském zákoně a definovány základy procesních pravidel pro jejich uplatňování. V této souvislosti hodnotím pozitivně rozšíření a rozpracování skutkových podstat přestupků proti autorskému právu a jejich zařazení přímo do autorského zákona. Dle mého názoru tento krok přispívá k přehlednosti celé problematiky, k vyšší právní jistotě a snazší vymahatelnosti práv.

Seznam literatury a pramenů

Monografie

1. ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3.
2. DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5.
3. DVOŘÁK, J. a kol. *Soukromé právo 21. století*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 532 s. ISBN 978-80-7552595-6.
4. HARTMANNOVÁ, Dagmar. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským*. Praha: Linde, 2000, 143 s. ISBN 80-7201-218-5.
5. CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.
6. KNAP, K. a kol. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: Codex, 1994, 248 s. ISBN 80-901185-3-4.
7. KŘÍŽ, Jan. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha: Linde, 1999, 252 s. ISBN 80-7201-190-1.
8. MALÁ, Jitka. *Autorem je každý z nás*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3251-5.
9. MYŠKA, Matěj. *Výjimky a omezení autorského práva v prostředí digitálních sítí*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-842-3.
10. POLČÁK, Radim. *Autorský zákon: praktický komentář s judikaturou : podle stavu k 1. dubnu 2020*. Praha: Leges, 2020. Komentátor. ISBN 978-80-7502-391-9.
11. POPELKOVÁ, Věra. *Nehmotné statky*. Druhé přepracované vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019. 136 s. ISBN 978-80-7251-502-8.

12. PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-141-0.
13. SMOLKA, Lucie. *Kolektivní správa v kontextu moderních technologií*. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-483-1.
14. SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019, 432 s. ISBN 978-80-7502-386-5.
15. ŠALOMOUN, M. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*, 2. vydání, Praha 2009, 196 s. ISBN 978-80-7400-097-3.
16. TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. 2., upravené vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-748-4.
17. TELEEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-425-4.
18. VOJČÍK, Peter. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2016. ISBN 978-80-87713-16-7.

Zákonná úprava:

1. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z 9. 9. 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (viz vyhl. č. 133/1980 Sb.), ve znění změny ze dne 28. 9. 1979 (viz vyhl. č. 19/1985 Sb.)
2. císařský patent z 19. října 1846 č. 992 sb. z. s.
3. Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku) vydanou Nejvyšším soudem, ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. Cpjn 14/2014, uveřejněnou pod č. 63/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

4. Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací ze dne 26. října 1961 (vyhl. č. 192/1964 Sb., ve znění opravy č. 157/1965 Sb.), tzv. Římská úmluva
5. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1563 o přeshraniční výměně formátově přístupných rozmnoženin některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími mezi Unií a třetími zeměmi ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení (Official Journal L 242/1, 20/9/2017)
6. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003
7. Směrnice EP a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (kodifikované znění směrnice 92/100/EHS) (Official Journal L 376/28, 27/12/2006)
8. Směrnice Ep a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (kodifikované znění směrnice 93/98/EHS) (Official Journal L 372/12, 27/12/2006)
9. Směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění směrnice 91/520/EHS) (Official Journal L 111/16, 5/5/2009)
10. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Official Journal L 167, 22/06/2001 p. 10-19)
11. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/789 ze dne 17. dubna 2019, kterou se stanovují pravidla pro výkon autorského práva a práv s ním souvisejících, jež se použijí na některá online vysílání vysílacích organizací a převzatá vysílání televizních a rozhlasových programů, a kterou se mění směrnice Rady 93/83/EHS

12. směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/789 ze dne 17. dubna 2019, kterou se stanovují pravidla pro výkon autorského práva a práv s ním souvisejících, jež se použijí na některá online vysílání vysílacích organizací a převzatá vysílání televizních a rozhlasových programů, a kterou se mění směrnice Rady 93/83/EHS (Úřední věstník Evropské unie, L 130, 17. května 2019)
13. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES
14. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví (Official Journal L 195, 02/06/2004 p- 16-25)
15. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (Official Journal L 111/16, 5/5/2009)
16. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011, kterou se mění směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Official Journal L 265/1, 11/10/2011)
17. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu
18. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází (Official Journal L 077, 27/03/1996 p. 20-28)
19. Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském Ženeva 1996 ze dne 20. prosince 1996 (viz sděl. 33/2002 Sb. m. s.) neboli World Intellectual Property Organization Copyright Treaty (WIPO Copyright Treaty)
20. Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech Ženeva 1996 ze dne 20. prosince 1996 (viz sděl. 48/2002 Sb. m. s.)

21. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, angl. zkratka pro Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která je jednou z příl. Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) – viz sděl. č. 191/1995 Sb., (někdy uváděno jako zkratka TRIPs)
22. Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů ze dne 29. října 1971 (viz vyhl. 32/1985 Sb.), tzv. Ženevská úmluva
23. usnesení Předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, uveřejněné pod č. 2/1993 Sb.
24. Všeobecná úmluva o autorském právu revidovaná v Paříži dne 24. července 1971 (viz vyhl. č. 134/1980 Sb.)
25. zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
26. zákon č. 197/1885 ř. z., o právu původcovském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým
27. zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původcovském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském)
28. zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
29. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
30. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
31. zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví

Webové stránky a elektronické zdroje:

1. *Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl* – Wikipedie. [online]. [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bernsk%C3%A1_%C3%BAm%20mluva_o_ochran%C4%9B_liter%C3%A1rn%C3%ADch_a_um%C4%9Bleck%C3%BDch_d%C4%9B

2. *Světová organizace duševního vlastnictví* [online]. [cit. 2023-03-07].
Dostupné z:
https://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/svetovy_obchod/svetova_organizace_dusevniho_vlastnictvi/index.html
3. *Led Zeppelin: Stairway to Heaven not partly stolen, court affirms* [online]. 9.3.2020 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z:
<https://www.theguardian.com/music/2020/mar/10/led-zeppelin-stairway-to-heaven-not-partly-stolen-court-affirms>
4. ŽLÁBKOVÁ, Ludmila. *Výrobce Elton vyhrál spor o autorství loga hodinek Prim* [online]. 17.1.2019 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z:
<https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-vyrobce-elton-vyhral-spor-o-autorstvi-loga-hodinek-prim-40268104>
5. *Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/mezinarodni-organizace-a-obchod/uncitral/newyorska-umluva/umluva-o-uznani-a-vykonu-cizich-rozhodcich-nalezu-223273/>
6. *Průlomové rozhodnutí Soudního dvora ACI Adam C-435/12 o kopírování z nelegálních zdrojů* [online]. 14.4.2014 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prulomove-rozhodnuti-soudniho-dvora-aci-adam-c-43512-o-kopirovani-z-nelegalnich-zdroju-94118.html>
7. *Prosazování práv z duševního vlastnictví: Kolektivní správci* [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://upv.gov.cz/prosazovani-prav-z-dusevniho-vlastnictvi/instituce/kolektivni-spravci>
8. Knihtisk – Wikipedie. [online]. [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Knihtisk>
9. Inside WIPO. [online]. [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/about-wipo/en/>
10. ČSN ISO 690 [online]. 2.12.2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://citace.fsv.cuni.cz/CITFSV-13.html>
11. *Důvodová zpráva k zákonu č. 429/2022* [online]. 21.10.2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/media2/file/2110/File47688.pdf?attachme nt-filename=duvodova-zprava-sbcr-2022c193z0429-20211025.pdf>

12. GLOGAR, Martin. *Novela autorského zákona* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislative/vyslo-ve-sbirce-zakonu/novela-autorskeho-zakona2>
13. *O rozhodčím soudu* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.soud.cz/o-rozhodcim-soudu>
14. *SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů* [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0024&from=EL>